

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

Diplomsko delo

**STATISTIČNA ANALIZA BLAGINJE V
SLOVENIJI IN PRIMERJAVA Z IZBRANIMI
DRŽAVAMI**

Irena Franca

Ljubljana, september 2016

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

**STATISTIČNA ANALIZA BLAGINJE V SLOVENIJI IN
PRIMERJAVA Z IZBRANIMI DRŽAVAMI**

Kandidatka: Irena Franca
Vpisna številka: 04024379
Študijski program: Visokošolski strokovni študijski program Javna uprava
Mentor: doc. dr. Lan Umek

Ljubljana, september 2016

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisana Irena Franca, študentka Visokošolskega strokovnega študijskega programa Javna uprava, z vpisno številko 04024379, sem avtorica diplomskega dela z naslovom: Statistična analiza blaginje v Sloveniji in primerjava z izbranimi državami.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je priloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbela, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo, in sem to tudi jasno zapisala v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerimi so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorski in sorodnih pravicah, Uradni list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega ALI magistrskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala: Valerija Vegič, prof. slov.

Ljubljana, 02. 09. 2016

Podpis avtorice:

POVZETEK

Živimo v času, ko ima kakovost življenja velik pomen za posameznika. Kakovost in zadovoljstvo z življenjem sta v veliki meri povezana z družbeno blaginjo. Temeljni cilj družbene blaginje teži na vsa področja družbenega delovanja. Prav blaginja človeštva je cilj, s katerim posameznik uresniči svoj obstoj in izrazi svoje potenciale. Blaginjo posameznik različno dojema in z njo živi svoje življenje. To je seveda predvsem odvisno od družbe in okolja, v katerem živi.

So ljudje, ki še vedno živijo v pomanjkanju in se borijo zgolj za preživetje. S takim življenjem noben sleherni človek vsekakor ne more uresničiti svojih sanj in izraziti vseh svojih potencialov. Na drugi strani pa imamo ljudi, ki si bogastvo kopičijo in imajo »neskončen« vir občutkov ugodja. To se kaže predvsem v sedanjem razvitem svetu, kjer se vse vrti v ekonomsko dobro stoječi in potrošniški družbi.

Skupni interes blaginje vseh držav po svetu je ustvariti svet, v katerem se bomo vsi ljudje dobro počutili, kjer bomo zadovoljno živeli, zadovoljevali vse svoje osnovne potrebe po hrani, stanovanju, imeli dovolj dohodkov, da izpolnimo svoje želje in živeli v varnem, zdravem in čistem okolju.

Tako kot v ostalih državah po svetu so se v vseh evropskih državah in posledično tudi v Sloveniji leta 2008 zaradi zloma v ameriškem bančnem sektorju sprožili dogodki, ki so privedli do finančne in gospodarske krize.

Leta 2009 je Evropa vstopila v najglobljo recesijo po koncu druge svetovne vojne. Ko je kriza v Evropi že dobro načela bančni sektor, so se težave začele tudi na področju javnofinančnega stanja držav in gospodarskega področja, kjer je zavladala negotovost, kar je povzročilo padec BDP-ja in zmanjšanje industrijske proizvodnje. Vsa dogajanja se odražajo na vseh področjih kazalnikov življenjske ravni na ravni posameznika.

Osrednja tema dela povzema ugotovitve, v kolikšni meri materialna blaginja vpliva na zadovoljstvo ljudi v času pred krizo od leta 2008 in po njej.

Namen diplomskega dela je predstaviti in opisati kazalnike za merjenje blaginje, ugotoviti v kolikšni meri materialna blaginja vpliva na zadovoljstvo z življenjem. V raziskavi je bila izdelana primerjava Slovenije z izbranimi državami. Z raziskavo je bilo ugotovljeno, da redni dohodki, urejene stanovanjske razmere in zaposlitev vplivajo na zdravje, izobrazbo in družbeno vključenost. Zadovoljstvo z življenjem se meri kot celota in kaže na skupno oceno subjektivnih kazalnikov.

Ključne besede: blaginja, zadovoljstvo z življenjem, kakovost življenja, gospodarska kriza.

SUMMARY

STATISTICAL ANALYSIS OF PROSPERITY IN SLOVENIA AND COMPARISON WITH SELECTED COUNTRIES

We live in a period when a quality of life has a great importance for individual. Quality and satisfaction with life are to a great extent connected to social prosperity. The basic goal of the social prosperity influences all areas of social operation. The prosperity of humankind is a goal with which an individual realizes their existence and expresses their potentials. Each person perceives and lives with prosperity differently. That, of course, mainly depends on society and environment in which they live.

There are people who still live in straitened circumstances and fight solely for survival. With this kind of life nobody can fulfil their dreams and express their potentials. On the other side, we have people who accumulate wealth and have "endless" source of feelings of pleasure. This is mainly seen in present developed world, where everything revolves around well-established economic and consumer society.

A common interest of welfare of all world countries is to create a world where all people will feel good, where we will live happily, satisfy all our basic needs for food, apartment, have enough income to fulfil our wishes, and live in a safe, healthy, and clean environment.

The same as in all other world countries, also in European countries and consequently in Slovenia in 2008 due to the collapse in American bank sector, events were triggered that led to financial and economic crisis.

In 2009, Europe entered the deepest recession after the end of World War II. When the crisis in Europe significantly impacted the bank sector, the problem also occurred in the area of situation of public finances of the countries and economic area, where uncertainty prevailed, which caused a drop in GDP and a decrease in industrial production. All findings are reflected in all areas of indicators of standard of living of individuals.

The central topic of the thesis therefore overviews establishments on to what extent the material prosperity influences satisfaction of people before the crisis from 2008 and after the crisis.

The purpose of the graduation thesis is to present and describe indicators of measurement of prosperity, to establish to what extent the material prosperity influences satisfaction with life. In the research, we made a comparison of Slovenia and chosen countries. The research revealed that regular income, good housing conditions, and employment influence on health, education, and social integration.

Satisfaction with life is measured as a whole and indicates a total assessment of subjective indicators.

Key words: prosperity, satisfaction with life, quality of life, economic crisis.

KAZALO

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA	III
POVZETEK.....	V
SUMMARY	VI
KAZALO	VIII
KAZALO PONAZORITEV	X
KAZALO GRAFIKONOV.....	X
KAZALO TABEL	X
KAZALO SLIK.....	XI
1 UVOD	1
2 OPREDELITEV BLAGINJE IN KONCEPTI MERJENJA BLAGINJE NEKOČ IN DANES	3
2.1 OPREDELITEV POJMA BLAGINJA	3
2.1.1 SUBJEKTIVNA BLAGINJA	4
2.1.2 OBJEKTIVNA BLAGINJA.....	4
2.2 ZGODOVINA OPREDELITVE POJMA »BLAGINJA«	5
2.3 POVEZANOST BLAGINJE NA KAKOVOST ŽIVLJENJA	6
2.4 KAKOVOST ŽIVLJENJA IN ŽIVLJENJSKI STANDARD.....	8
2.5 BDP IN NJEGOV POMEN PRI MERJENJU BLAGINJE.....	9
3 ORGANIZACIJE IN POBUDE	10
3.1 EUROSTAT – KAZALNIKI KAKOVOSTI ŽIVLJENJA.....	10
3.2 POROČILO STIGLITZ-SEN-FITOUSSI	10
3.3 OECD – INDEX BOLJŠEGA ŽIVLJENJA	11
3.3.1 INDEKS BOLJŠEGA ŽIVLJENJA	12
4 PRIMERJAVA SLOVENIJE, DANSKE IN TURČIJE PO KAZALNIKIH MERJENJA BLAGINJE OECD ZA LETO 2016.....	14
4.1 MATERIALNA BLAGINJA.....	14
4.1.1 DOHODKI PREBIVALSTVA.....	14
4.1.1.1 Neto razpoložljivi dohodek	15
4.1.1.2 Neto finančno premoženje v gospodinjstvih.....	16
4.1.2 STANOVANJE	17
4.1.2.1 Potrošnja v gospodinjstvih	17
4.1.2.2 Število sob na osebo v namestitveni enoti	18
4.1.3 ZAPOSLENOST.....	19
4.1.3.1 Stopnja zaposlenosti	19
4.1.3.2 Stopnja dolgotrajne brezposelnosti	20
4.2 SUBJEKTIVNA BLAGINJA.....	21
4.2.1 VKLJUČENOST V DRUŽBO	21
4.2.1.1 Podpora socialne mreže.....	21
4.2.2 IZOBRAZBA	22
4.2.2.1 Dosežena izobrazba	22
4.2.2.2 Pismenost (bralni rezultati – PISA).....	23
4.2.3 ZDRAVJE.....	24

4.2.3.1	Pričakovana življenjska doba	24
4.2.3.2	Samocena lastnega zdravja	25
4.2.4	ZADOVOLJSTVO Z ŽIVLJENJEM	25
4.2.4.1	Zadovoljstvo z življenjem	25
4.2.5	USKLAJENOST POKLICNEGA IN ZASEBNEGA ŽIVLJENJA	26
4.2.5.1	Zaposleni, ki delajo nad 50 ur tedensko.....	27
4.2.5.2	Čas, namenjen prostemu času in osebni negi.....	28
5	PRIMERJAVA PO KAZALNIKIH MERJENJA BLAGINJE ZA SLOVENIJO V LETIH OD 2008 DO 2014.....	29
5.1	BRUTO DOMAČI PROIZVOD NA PREBIVALCA IN REALNA RAST BDP-JA V %	29
5.2	BRUTO PRILAGOJENI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK GOSPODINJSTEV	30
5.3	DOHODKOVNA NEENAKOST	31
5.4	FINANČNI POLOŽAJ GOSPODINJSTEV	33
5.5	STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE	34
5.6	MATERIALNA PRIKRAJŠANOST	35
5.7	STOPNJA BREZPOSELNOSTI.....	36
5.8	ZADOVOLJSTVO Z ŽIVLJENJEM	38
6	STATISTIČNA ANALIZA – PRIMERJAVA PO KAZALNIKIH MERJENJA BLAGINJE	39
7	ZAKLJUČEK.....	42
	LITERATURA IN VIRI.....	44

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Neto razpoložljivi dohodek v gospodinjstvih.....	15
Grafikon 2: Neto finančno premoženje v gospodinjstvih.....	16
Grafikon 3: Potrošnja v gospodinjstvih	17
Grafikon 4: Število sob na osebo v namestitveni enoti	18
Grafikon 5: Stopnja zaposlenosti delovno aktivnega prebivalstva od 15 do 64 leta ...	19
Grafikon 6: Stopnja dolgotrajne brezposelnosti	20
Grafikon 7: Podpora socialne mreže.....	21
Grafikon 8: Dosežena izobrazba	22
Grafikon 9: Pismenost (bralni rezultati – PISA).....	23
Grafikon 10: Pričakovana življenjska doba	24
Grafikon 11: Samoocena lastnega zdravja	25
Grafikon 12: Zadovoljstvo z življenjem	26
Grafikon 13: Zaposleni, ki delajo nad 50 ur tedensko	27
Grafikon 14: Čas namenjen prostemu času in osebni negi	28
Grafikon 15: BDP na prebivalca v USD in realna rast v %	30
Grafikon 16: Medletna rast bruto prilagojenega razpoložljivega dohodka na prebivalca v %	31
Grafikon 17: Kvintilno razmerje 80/20 in Ginijev količnik v %	32
Grafikon 18: Zadolženost prebivalstva v Sloveniji	33
Grafikon 19: Stopnja tveganja revščine.....	35
Grafikon 20: Težka materialna prikrajšanost (najmanj 4 od 9)	36
Grafikon 21: Stopnja brezposelnosti v Sloveniji (v %)......	37
Grafikon 22: Zadovoljstvo v Sloveniji	38

KAZALO TABEL

Tabela 1: Pojmovanje in merjenje blaginje v obdobju 1950–2000	6
Tabela 2: Pregled kazalnikov merjenja blaginje po področjih.....	12
Tabela 3: BDP na prebivalca v valuti USD ter realna rast v %	29
Tabela 4: Medletna rast bruto prilagojenega razpoložljivega dohodka%.....	30
Tabela 5: Kazalnika dohodkovne neenakosti v kvintilih in Ginijevem količniku, povprečje EU in Slovenija, 2008–2014	32
Tabela 6: Zadolženost prebivalstva, merjena kot razmerje med obsegom finančnih obveznosti in finančnih sredstev, v Sloveniji in državah EU v %.....	33
Tabela 7: Stopnje tveganja revščine v Sloveniji in povprečje EU, 2008–2014.....	34
Tabela 8: (Težka) materialna prikrajšanost v Sloveniji in povprečje EU, 2008–2014 .	36
Tabela 9: Stopnja brezposelnosti v Sloveniji in povprečje EU, 2008–2014	37
Tabela 10: Zadovoljstvo, Slovenija in povprečje EU, 2008–2014.....	38
Tabela 11: Kolmogorov-Smirnov test za hipotezo H1, H2, H3.....	39

Tabela 12: Korelacija –Pearsonov test za hipotezo H1.....	40
Tabela 13: Spearmanova korelacija za hipotezo H2	41
Tabela 14: Spearmanova korelacija za hipotezo H3	41

KAZALO SLIK

Slika 1: Prikaz Indexa boljšega življenja za Slovenijo	13
--	----

1 UVOD

Diplomsko delo obravnava in ugotavlja, kateri dejavniki vplivajo na zadovoljstvo in srečo ter v kolikšni meri so ti dejavniki povezani z materialnimi dobrinami. Ali je dobra kakovost življenja odvisna od vrste dejavnikov, kot so zadostne količine denarja oziroma ali je pri posamezniku in družbi na splošno kakovost življenja odvisna in povezana predvsem z vrednotami posamezne družbe in okolja, kjer živi?

Življenjski standard je merljiv status posameznika v odnosu do celotne družbe v obravnavani skupini. Življenjska raven je pojem, s katerim se celostno ugotavljajo življenjske razmere v določenem časovnem obdobju na določenem območju in pogojih za zadovoljevanje življenjskih potreb prebivalstva.

Življenjski standard in življenjska raven se po državah v Evropi precej razlikujeta. Življenjski standard se meri po kazalnikih, ki kažejo na ekonomsko in finančno stabilnost. Med te kazalnike spadajo razpoložljivi dohodek prebivalstva, stanovanjske razmere in stopnja zaposlitvenih možnosti. Medtem ko se življenjska raven meri s kazalniki, kot so zdravstveno stanje, izobrazba, izkoriščanje prostega časa ter družbena in politična vključenost.

Boljše razumevanje blaginje ljudi je pomembno predvsem za oblikovalce politik. Kakovost življenja zajema več kazalnikov. V diplomskem delu sem se osredotočila in uporabila podatke OECD – Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (angl. Organisation for Economic Co-operation and Development), ki analizirajo in oblikujejo blaginjo posamezne države na podlagi 11 različnih dimenzij. Podatki in rezultati raziskav so objavljeni na interaktivni spletni aplikaciji, ki se imenuje Indeks boljšega življenja (angl. Better Life Index). Predstavitev aplikacije je predstavljena v drugem poglavju dela.

V zadnjem desetletju je merjenje blaginje postalo ena od prednostnih nalog v mednarodnem in nacionalnem okolju, zato se vedno znova postavljajo nova merila glede na razvoj človeštva v svetu.

Cilj raziskave je bila primerjava Slovenije z državami v Evropi po kazalnikih merjenja blaginje. V raziskavo je bilo zajetih 21 držav članic Evropske unije in 4 države, ki niso članice Evropske unije. Posebej pa je bila izdelana primerjava, v kateri so bile izbrane države Slovenija, Danska in Turčija.

S stalnim razvojem človeštva se spreminjajo tudi potrebe posameznika in družbe in s tem se spreminjajo tudi kazalniki za merjenje življenjske ravni prebivalstva. Zato mi je dostopnost do podatkov predstavljala omejitev na določenih področjih.

V diplomskem delu bo v teoretičnem delu v okviru deskriptivnega pristopa uporabljena metoda deskripcije (metoda opisovanja pojmov ali dejstev) in metoda kompilacije (uporaba zapisov, navedb, citatov drugih avtorjev). V empiričnem delu bo

uporabljena komparativna metoda (metoda primerjanja) in različne statistične metode.

Diplomsko delo je razdeljeno na teoretični in empirični del. V teoretičnem delu bo v prvem poglavju predstavljena blaginja z opredelitvami, v drugem poglavju zgodovina pojma »blaginja«, povezanost blaginje na kakovost življenja in opredelitve pojma kakovost življenja in življenjski standard ter predstavila BDP¹ in njegov pomen pri merjenju blaginje. V empiričnem delu bodo v četrtem poglavju diplomskega dela izbrane tri države, ki bodo primerjane po različnih kazalnikih za leto 2016. V petem poglavju se bo analiza nanašala samo na Slovenijo, in sicer za obdobje od leta 2008 do 2014. V šestem poglavju bo predstavljena statistična analiza povezanosti kazalnikov materialne in subjektivne blaginje.

V raziskavi so bili uporabljeni podatki Indeks boljšega življenja OECD. Izbrane so bile države, ki se geografsko nahajajo na evropski celini. Vse države so članice OECD. Večina izbranih držav je članic Evropske unije. V grafikonih so države navedene po oznaki države. Izbrane države, ki so članice Evropske unije, so: Avstrija (AT), Belgija (BE), Češka (CZ), Danska (DK), Estonija (EE), Finska (FI), Francija (FR), Nemčija (DE), Grčija (GR), Madžarska (HU), Irska (IE), Italija (IT), Luksemburg (LU), Nizozemska (NL), Poljska (PL), Portugalska (PT), Slovaška (SK), Slovenija (SI), Španija (ES), Švedska (SE), Velika Britanija (VB). Med izbranimi državami so tudi Islandija (IS), Norveška (NO), Švica (CH), Turčija (TR), ki niso članice EU. Zadnji prikazani podatek v grafikonu prikazuje povprečje vseh izbranih držav.

V diplomskem delu bom preverjala tri hipoteze:

H1: V državah z večjo blaginjo je povprečno zadovoljstvo z življenjem večje.

H2: Zaposleni v državah z večjo blaginjo namenijo več časa delovnim obveznostim.

H3: Prebivalci v državah z večjo blaginjo namenijo v povprečju več ur prostemu času.

¹ BDP – Bruto domači proizvod

2 OPREDELITEV BLAGINJE IN KONCEPTI MERJENJA BLAGINJE NEKOČ IN DANES

Pojem blaginja sega na več različnih področij, kot so ekonomija, sociologija, psihologija in medicina. Preko kazalnikov objektivne blaginje je opredeljena kot materialna blaginja, s katero se meri življenjska raven z ekonomskega in socialnega vidika, torej na podlagi materialnih dobrin. Preko kazalnikov subjektivne blaginje je blaginja opredeljena kot kakovost družbenega življenja in izraža dejanska stanja življenja ljudi in njihova občutja z neekonomskega vidika.

Razvoj in napredek družbe delimo na tri koncepte. Prvi koncept se obravnava z vidika ekonomskega napredka. Ta vključuje rast proizvodnje in tehnološki razvoj in s tem gospodarsko rast. Drugi koncept se obravnava kot socialni koncept blaginje prebivalstva, ki vključuje zagotavljanje blaginje z izboljšavo družbenih razmer in s tem izboljšanje življenjskih razmer. Tretji koncept se obravnava kot koncept trajnostnega razvoja, pri katerem se opredeljuje družbeni razvoj z uravnoveženimi gospodarskimi, okoljskimi in družbenimi zahtevami in vključuje trajnost naravnih virov in okoljskih potencialov.

2.1 OPREDELITEV POJMA BLAGINJA

Pri opredelitvi pojma blaginja sem izhajala iz pomena besede, ki izvira iz latinske besede »prosperus« oziroma v angl. prevodu »prosperity« kar pomeni premožen, bogat, v poslovnem pomenu besede pomeni cvetoč, v ekonomskem pomenu besede pa uspešen.

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika najdemo opis besede blaginja, kot materialna dobrina oziroma kot ekonomsko premožno ljudstvo in skrb za blaginjo ljudstva. V opisu besede bogastvo se pojem nanaša na naveden status, v katerem človek živi, torej bogatega človeka, ki živi v izobilju. Človeka, ki ima veliko materialnih dobrin.

Sama definicija blaginje ima velike razsežnosti in v njen obseg je vključenih veliko komponent. Blaginjo zaznavamo kot bogastvo države in naroda, kot materialno blaginjo, ki se meri s količino denarja. Velik del blaginje ponazarja življenjski standard, količino denarja, ki ga ima posameznik na razpolago za dostop do blaga in storitev. Kot drugi vidik blaginje pa se vključujejo tudi dejavniki, ki so težje izmerljivi in se nanašajo na to, kako posameznik zaznava blaginjo v obliki sreče, zadovoljstva z življenjem, zdravjem. Ti vidiki so težje izmerljivi.

Pojmovanje besede blaginja in njenih sopomenk je več in imajo različne dejavnike. Zato imamo po več avtorjih različna pojmovanja. V nadaljevanju navajam le nekaj meni bolj zanimivih.

»Bogastvo pomeni več svobode, več možnosti in več prostega časa, ki ga je mogoče porabiti za družino in različne dejavnosti. Raziskave kažejo, da imajo ljudje višji nivo zadovoljstva z življenjem, kadar imajo več svobode in nadzora nad lastno usodo.« (Murray&Hawkins, 1994).

»Blaginja je na splošno opisana kot stanje zdravja, sreče, stabilne uspešnosti in finančne varnosti.« (Maridal, 2010, str. 2).

»Blaginja je pogosto uporabljena beseda v politiki. Gre za starejši slovanski izraz, za pojem obilja materialnih dobrin, bogastva, blagostanja, premožnosti (blago kot bogastvo, zaklad, v Istri kot živina, iz predindustrijske dobe kot redka in dragocena dobrina tekstil).« (Gombač 2011, str. 6).

2.1.1 SUBJEKTIVNA BLAGINJA

Subjektivna blaginja je znanstveni pojem, ki izhaja iz psihologije in opredeljuje dožemanje posameznika o kakovosti svojega življenja na podlagi pozitivnih in čustvenih občutkov sreče in zadovoljstva z življenjem.

»So razlogi, da verjamemo, da subjektivni kazalci zagotavljajo prav tako objektivne kazalce, celo več, nekateri objektivni kazalci, na primer dohodek, so precej obteženi s subjektivnimi elementi. Tako je subjektivna narava mnogih objektivnih podatkov bolj razširjena, kot pa se tega zavedamo.« (Andrews, 1974, str. 285).

2.1.2 OBJEKTIVNA BLAGINJA

Materialna blaginja je pojem, ki izraža stanje na podlagi materialnih življenjskih pogojev, kot so finančno stanje, zaposlitev in stanovanjski življenjski pogoji.

»Povezanost med objektivno (izmerljivo) življenjsko situacijo v smislu njene vidnosti in opaznosti in subjektivno občutenim zadovoljstvom z življenjem, zaradi česar naj bi npr. izmerjena povečana medicinska oskrba, višja izobrazba, boljše stanovanjske razmere in večji dohodek vplivali na izboljšanje kakovosti življenja.« (Novak v Svetlik, 1996).

»Schneider je z objektivnimi kazalci meril življenjske pogoje oz. fizično kakovost življenja, s subjektivnimi kazalci pa zadovoljstvo s temi pogoji oziroma psihično kakovost življenja in s tem potrdil domneve, da družbeni kazalci dejansko odražajo kakovost življenja ljudi. Povezava med objektivno življenjsko situacijo in subjektivnimi občutki zadovoljstva z življenjem tudi v resnici obstaja.« (Novak v Svetlik, 1996).

2.2 ZGODOVINA OPREDELITVE POJMA »BLAGINJA«

Pojem blaginja se razvija vse od petdesetih let, ko so v OZN začeli razvijati opredelitve in merjenja družbene blaginje.

»Pod pokroviteljstvom OZN se je začelo organizirano in načrtno oblikovanje podatkovne podlage novih socialnih politik, raziskovanje življenjske ravni in kakovosti življenja.« (Novak, 1996).

»Prvotni pristop je temeljil na pogledih, katerih niso vezani na gospodarski razvoj in bogastvo, temveč na merila, kot so osnovne potrebe in socialni indikatorji. Socialni indikatorji so kazalci, kateri nam omogočijo oceniti, kje kot družba stojimo in kam gremo glede na naše vrednosti in cilje ter da ovrednotimo specifične programe in ugotovimo, kakšen je njihov vpliv.« (Bauer, 1966).

»V petdesetih letih preteklega stoletja je kot kazalnik blaginje prevladovala ekonomska rast oziroma rast BDP (tabela 1). Z gospodarsko rastjo naj bi se blaginja večala in s tem revščina zmanjševala. V šestdesetih letih so se začeli razvijati socialni podatki in tudi posamezni socialni kazalniki, vendar je ekonomija še vedno dominirala, ekonomska rast (rast BDP) pa je zamenjal kazalnik BDP na prebivalca in ne več celoten BDP. Konec šestdesetih let sta publikaciji Bauerja (1966, »Social Indicators«) in Seersa (1969, »Meaning of Development«) spodbudili razprave o osnovnih človekovih potrebah in povezavah le teh s stopnjami razvoja, saj se z razvojem spreminjajo tudi človekove potrebe. Zato se je definicija blaginje ponovno skrčila le na ekonomsko komponento. BDP na prebivalca pa je ponovno postal odločujoče merilo blaginje. V osemdesetih letih se je zaradi gospodarske krize zmanjšal pomen blaginje in ponovno so jo začeli enačiti z gospodarsko rastjo. V devetdesetih so se po zaslugi Amartya Sena in Združenih narodov ponovno okrepile neekonomske definicije blaginje, ko so razvili sintezni Index človekovega razvoja (angl. Human Development Index – HDI), ki je za merilo blaginje izhajal iz ekonomskih in neekonomskih komponent. Pojavljati pa so se začele definicije, ki so v blaginjo vštjevale tudi okolje. Leta 2001 so Združeni narodi sprejeli »milenijske« cilje. S temi so ekonomsko blaginjo razdelili v tri skupine: dohodki na prebivalca, dohodkovna revščina in dohodkovna neenakost. Po letu 2000 so se začele razvijati tudi sestavljena merila blaginje (angl. Composite Index). Sestavljena merila še vedno vključujejo oz. uporabljajo BDP. Pri tem gre za uporabo elementov za korigiranje. BDP nikoli ni bil predviden kot kazalnik ekonomske blaginje, saj so se kot slabosti tega kazalnika izrazile v nezajemanju tržnih aktivnosti, statičnega merila in ne zaznavanju razlik, ki jih ponuja distribucija dohodkov.« (Murn, 2010).

Tabela 1: Pojmovanje in merjenje blaginje v obdobju 1950–2000

Obdobje	Pojmovanje blaginje	Merjenje blaginje
1950	Ekonomska blaginja	Rast BDP-ja
1960	Ekonomska blaginja	Rast BDP-ja na prebivalca
1970	Osnovne potrebe	Rast BDP-ja na prebivalca + osnovne potrebščine
1980	Ekonomska blaginja	BDP na prebivalca, rast drugih nadenarnih dejavnikov
1990	Človekov razvoj/sposobnosti	Človekov razvoj in njegova vzdržnost
2000	Univerzalne pravice, preživljanje, svoboda	Cilji za novo tisočletje (angl. Milleniniun Development Goals) in nova področja blaginje

Vir: Sumner (2003)
Povzeto po Murn(2010)

»Konceptu blaginje, ki ločeno obravnava ekonomsko, družbeno in okoljsko blaginjo, so konec osemdesetih let dodali še trajnost. Trajnostni razvoj je opredeljen kot način razvoja, ki določa razvoj sedanje generacije, vendar ne omejuje možnosti prihodnjih generacij za kritje svojih potreb.« (Murn, 2010).

»Z opredelitvijo blaginje na koncept kakovost življenja kot neekonomski, v literaturi zasledimo različne vidike opredelitve kakovosti življenja, kateri se je uveljavil kot neekonomski vidik družbene blaginje. Koncept »kakovosti življenja« se je uporabljal pri merjenju družbene blaginje na ravni posameznika. Ta koncept je tudi v kasnejših letih uporabilo več avtorjev z različnimi pristopi. Pri nas je konceptualna vprašanja proučevanja kakovosti življenja preučila in podrobno opisala Novak leta 1996.« (Murn, 2010).

2.3 POVEZANOST BLAGINJE NA KAKOVOST ŽIVLJENJA

»Zanimanje za probleme kakovosti življenja, blaginj, zadovoljevanje človekovih potreb, urejanje njegovih življenjskih razmer so izraz nove, alternativne opredelitve družbenega razvoja. Do takšne alternativne opredelitve sta pripeljala kriza ekonomskih in političnih odnosov ter spoznanje, da je politika, ki se ravna predvsem

po ekonomski učinkovitosti in dobičku, privedla do nevzdržnega kopičenja družbenih problemov.« (Antončič & Boh, 1991).

Ob začetnih poskusih merjenja in raziskovanja blaginje je Titmuss opredelil kakovost življenja v smislu virov in posameznikovega nadzora nad viri. Nato se je z Ericsonovim konceptom uveljavila ključna vloga posameznikovega nadzora nad viri v obliki denarja, lastnine, znanja duševne in fizične energije, varnosti, družbenih razmerij in omrežij, preko katerih naj bi posameznik lahko nadzoroval svoje življenjske pogoje. Tretji znani pristop kakovosti življenja je razvil Erik Allardt, kateri je menil, da celostno zajema nujne pogoje za človeški razvoj z osredotočenjem na življenjske pogoje, brez katerih človeško bitje ne more preživeti, se izogniti revščini, vzpostaviti odnose in se izogniti odtujenosti. (povzeto po Mandič, 2005).

Allardt se je v svojem razširjenem konceptu "Biti", "Ljubiti" in "Imeti" opredelil na posameznikovo in kolektivno blaginjo, ki se povezuje z materialno blaginjo, kakovostjo življenja in zadovoljstvom z življenjskimi razmerami, občutke odtujenosti, zadovoljstvo z okoljem in institucijami. Blaginja se nanaša na "Biti" in "Ljubiti" kot subjektivno blaginjo in Imeti kot materialno blaginjo. "Imeti" zadeva materialne pogoje, ki so nujni za preživetje in izognitev revščini, to so dohodki, bivalne razmere, zaposlitev, delovne razmere, zdravje in izobrazba. Med objektivne kazalce potrebe "Ljubiti" je opredelil potrebe po odnosu z drugimi ljudmi in odnosu družbe do narave, pod subjektivne kazalce pa po oblikovanju družbene identitete, občutkih odtujenosti in osebnem razvoju.

»Pri nas se je koncept »kakovosti življenja« uveljavil z raziskovalnim projektom Kvaliteta življenja v Sloveniji leta 1984 na Inštitutu za družbene vede v Ljubljani. Na različnih področjih kakovosti življenja so bili analizirani podatki, ki so bili zbrani z anketo reprezentativnega vzorca slovenskega prebivalstva v letih 1984, 1987 in 1994. Osnova tega raziskovanja je nastala pod vplivom obeh skandinavskih pristopov.« (Mandič, 2005).

»Allardt je v svojem konceptu raziskovanja življenjskih pogojev kot kakovostjo življenja izpostavil želje, z razliko od koncepta, ko OZN leta 1954 opredelijo merjenje standarda in življenjske ravni in delijo življenjske pogoje na dejanske in želene. Dejanski so opisani kot življenjska raven, želeni pa kot življenjski standard. Pri tem gre za primerjavo med razpoložljivimi viri in v kolikšni meri ti viri omogočajo zadovoljitev posameznih potreb in želja.« (povzeto po Novak v Svetlik, 1996).

»Kakovost življenja in blaginja se v literaturi praviloma pojavljata kot sinonima. Življenjski standard je nekoliko ožji pojem kot blaginja, saj zajema le njeno denarno plat. Življenjski standard se nanaša na zadovoljevanje potreb, pri čemer mislimo na hrano, obleko, bivalni prostor in podobno. Povezava med kakovostjo življenja in življenjskim standardom ni nujno pogosta. Visok življenjski standard posameznika še ne pomeni, da ima le-ta visoko kakovost življenja.« (Murn, 2010).

»Družboslovje ponuja več pristopov, kako izraziti in empirično meriti blaginjo kot kakovost družbenega (neekonomskega) razvoja: po »socialnih kazalcih«, zgodnji »kakovosti življenja« in »življenjski ravni« so jim v zadnjih dveh desetletjih med drugimi sledili »trajnostni razvoj«, »človekov razvoj«, »družbena izključenost«, »družbena kohezija« in nazadnje še »družbena kakovost.« (Murn,2010).

»O težavah pri razločevanju in razmejevanju med temi koncepti je bilo že veliko napisano. Verjetno je na prvem mestu po številu različnih pomenov koncept »izključenosti« s številnimi razpravami na temo njegove večpomenskosti.« (npr. Silver 1994; Abrahamson 1995; Room 1999). »S tem ko poskuša razložiti vse, je v nevarnosti, da ne razloži nič«, pravijo Edgar, Doherty in Mina-Coull (2000, str. 19) in opozarjajo, kako je s svojo večpomenskostjo ta izraz dovzeten za rabo in zlorabo za politične in ideološke namene, saj ga je možno poljubno prikrojovati. Bourdieu in Wacquant (2003) ga uvrščata v »neoliberalni novorek.« (povzeto po Murn, 2010).

»S pomočjo socialnih indikatorjev izluščimo nekatere osnovne dimenzije kakovosti življenja, s katerimi lahko oblikujemo indikatorje za merjenje kakovosti življenja in s tem družbene blaginje. Kakovost življenja dobiva nove razsežnosti, družbena skrb pa se vse bolj usmerja k potrebam vsega prebivalstva po enakosti, participaciji, spoštovanju in osebni zadovoljstvu.« (Antončič & Boh, 1991, str. 8).

»Vedno se pri merjenju kakovosti življenja poraja vprašanje, kaj meriti: ali zadovoljenost potreb ali razpoložljivih virov. Če imamo v središču pozornosti koncept blagostanja, ki temelji na potrebah, potem se zdi najbolj smiselno raziskovanje njihove zadovoljenosti.« (Novak v Svetlik,1996, str. 18).

2.4 KAKOVOST ŽIVLJENJA IN ŽIVLJENJSKI STANDARD

»Z izrazom kakovost življenja mislimo na celovit položaj posameznika in gospodinjstev v družbi. Merjenje blaginje, kakovosti življenja in napredka v družbi je ena ključnih prednostnih nalog v vsaki posamezni državi in tudi v mednarodnem okolju.« (SURS).

Povezanost pojma blaginja in kakovost življenja lahko obravnavamo kot koncept za proučevanje družbene blaginje.

»Sam koncept kakovosti življenja izhaja iz nadzora nad viri, z uporabo katerih lahko posamezniki zadovoljujejo svoje potrebe na različnih področjih in s tem vplivajo na stanje osebne blaginje.« (Trebanc v Svetlik, 1996, str. 287).

Kakovost življenja lahko obravnavamo kot koncept za preučevanje družbene blaginje. Ta je sestavljena iz različnih dimenzij (zdravje, izobraževanje, socialna varnost), katerih del so komponente, za katere raziskovalci oblikujejo kazalce za njihovo merjenje oziroma socialne indikatorje.

»S socialnimi indikatorji lahko izmerimo stopnjo zadovoljenosti tistih potreb prebivalstva, ki jih je možno zadovoljiti tako z materialnimi kot nematerialnimi dobrinami in storitvami. Če socialni indikatorji merijo tudi zadovoljevanje tistih potreb, ki jih je možno zagotoviti samo z medosebnimi in družbenimi odnosi, so ti indikatorji kakovosti življenja.« (Antončič, in drugi,1991, str. 11).

2.5 BDP IN NJEGOV POMEN PRI MERJENJU BLAGINJE

V 50letih prejšnjega stoletja je bil BDP glavni kazalec blaginje. Predstavljal je gospodarsko rast. Menili so, da se bo z večanjem BDP, torej gospodarske rasti, večala tudi blaginja države in posledično zmanjševala revščina.

»Čeprav so opredeljene pomanjkljivosti BDP kot merila blaginje že dolgo znane, se je BDP v svetu uveljavil kot najpomembnejše merilo blaginje, ker drugega primernega merila ni bilo.« (Murn,2010).

»Bruto domači proizvod na prebivalca kaže na nivo življenjske ravni. Vendar je ta kazalec družbene proizvodnje sam po sebi za ta namen nepopoln, zato so ekonomisti po svetu začeli iskati dodatne kazalce. Samuelson je za merjenje blaginje uvedel pojem »neto ekonomske blaginje« (Net Economic Welfare–NEW). NEW je zasnovan na bruto nacionalnem proizvodu oziroma BDP s korekturami.« (Kampuš, 1999, str. 18).

»Slabost BDP pri merjenju blaginje pa se izraža pri neupoštevanju okoljske trajnosti ali socialne vključenosti. Potreba po izboljšanju kazalnikov, ki dopolnjujejo BDP, se vedno bolj izraža v številnih mednarodnih pobudah in strategijah. V novih pobudah so izražene prenovljene družbene in politične prioritete.« (Komisija Evropskih skupnosti, 2009).

»Pred nekaj desetletji je Amartya Sen, ameriški ekonomist, že predlagal vpeljavo alternativnega indeksa človekovega razvoja, ki bi bolje kot BDP povzegal dejanski napredek predvsem revnejših držav. Poleg aktivnosti ekonomije indeks vsebuje še podatke o izobraženosti in zdravstvenem stanju prebivalcev države.« (Dolenc, 2010).

3 ORGANIZACIJE IN POBUDE

3.1 EUROSTAT – KAZALNIKI KAKOVOSTI ŽIVLJENJA

Eurostat je Statistični urad Evropske unije in vodilni ponudnik visoko kakovostnih statističnih podatkov o Evropi. Sedež Eurostata je v Luksemburgu. Eurostat zagotavlja Evropski uniji statistične podatke na evropski ravni in omogoča primerjave med državami ter regijami. Njegova ključna naloga je ponuditi vrsto pomembnih statističnih podatkov, s katerimi lahko vlade, podjetja, šolstvo, novinarji in javnost uporabimo podatke za svoje delo in vsakdanje življenje.

Demokratične družbe ne delujejo pravilno brez trdne podlage, zanesljive in objektivne statistike. Nosilci odločanja na ravni EU v državah članicah, na lokalni ravni pa tudi v poslovnem svetu potrebujejo statistične podatke za pravilne odločitve. Po drugi strani pa potrebujejo javnost in mediji statistične podatke za natančno sliko sodobne družbe in za oceno uspešnosti politikov in drugih. Državne statistike so sicer še vedno pomembne za nacionalne namene v državah članicah, statistike EU pa bistvenega pomena za odločitve in vrednotenje na evropski ravni.

V 60 letih delovanja se je vloga Eurostata močno spremenila. Eurostat je bil ustanovljen leta 1953 za analizo zahtev za premog in jeklo. Z leti je razširil svojo nalogo in ko je bila leta 1958 ustanovljena Evropska skupnost, je postal del generalnega direktorata (GD) Evropske komisije. Eurostat je danes del portfelja direktorata za zaposlovanje, socialne zadeve, spretnosti in mobilnost delovne sile. Njegova ključna vloga je oskrba s statističnimi podatki drugih generalnih direktorats in evropskih institucij.

3.2 POROČILO STIGLITZ-SEN-FITOUSSI

Februarja 2008 je francoski predsednik Nicolas Sarkozy imenoval komisijo uglednih strokovnjakov s področja ekonomije in znanstvenikov s socialnega področja, na čelu katerih so bili Joseph Stiglitz, nobelovec za ekonomijo, ameriški ekonomist Amartya Sen ter francoski ekonomist Jean-Paul Fitoussi. Naloga »Komisije za merjenje ekonomske uspešnosti in socialnega napredka« je bila ugotoviti, v kolikšni meri je BDP pokazatelj ekonomske uspešnosti in socialnega napredka ter predlagati alternativne kazalnike, ki bi nadomeščali BDP. Kazalniki morajo ustrezati stanju sodobne družbe in spremljanju njenega razvoja zato, da se lahko predstavijo statistične informacije na ustrezen način.

Za namene poročila so bila raziskana področja socialnega kapitala, sreče, zdravja in duševnega počutja. Poročilo je bilo namenjeno predvsem političnim voditeljem za namene določanja novih socialnih politik s poudarkom od proizvodno naravnanih merilnih sistemov na osredotočanje kakovosti življenja sedanje in prihodnje generacije. To pomeni, da se komisija zavzema za širši socialni napredek.

Glavna usmeritev v tem poročilu se nanaša na predlog preusmeritev merjenja gospodarske rasti na merjenje blaginje ljudi, poudarek na pričakovanju gospodinjev ter skupno upoštevanje dohodka, potrošnje in premoženja. Komisija daje tudi predlog o razširitvi merjenja dohodka na netržne dejavnosti, vključno z doma narejenimi izdelki in opravljenimi storitvami. V poročilu so navedene pobude za merjenje objektivnih in subjektivnih razsežnosti človeka. Pri tem naj se upoštevajo dejavniki blaginje človeka skupaj z drugimi osebnimi dejavnostmi.

Poročilo razlikuje oceno trenutne blaginje in oceno trajnosti. Dobro počutje je vezano na oba vidika, torej na gospodarski vidik, kot so prihodki in negospodarski vidik kakovosti življenja. Komisija je bila organizirana v treh delovnih skupinah, pri čemer se je ena skupina usmerila v raziskovanja na klasična BDP vprašanja, druga na kakovost življenja in tretja na trajnost.

3.3 OECD – INDEX BOLJŠEGA ŽIVLJENJA

Organizacija za Evropsko gospodarsko sodelovanje (OECD) je bila ustanovljena leta 1948, ko se je ZDA odločila, da financira Marshallov načrt za obnovo celine, ki je pustošila po vojni. Tako so posamezne vlade priznale soodvisnosti njunih gospodarstev in utrle pot za novo obdobje sodelovanja, kar je bilo bistveno za spremembo gospodarstva v Evropi.

Danes OECD združuje 35 držav članic gospodarsko najrazvitejših držav po vsem svetu, ki so zavezane demokratičnemu vodenju in tržnemu gospodarstvu. Države članice med seboj sodelujejo na način, da skupaj redno identificirajo težave, med seboj primerjajo in izmenjujejo izkušnje glede svojih strateških usmeritev ter razpravljajo, jih analizirajo in spodbujajo politike za njihovo reševanje. Poslanstvo OECD je spodbujanje politik, ki bodo izboljšale gospodarsko in socialno blaginjo ljudi po svetu. Od julija 2010 je članica OECD tudi Slovenija.

Organizacija deluje v sodelovanju z vladami držav članic z namenom, da bi razumeli, kaj pripelje do gospodarskih, socialnih in okoljskih sprememb. Meri produktivnost in globalne tokove trgovine in naložb. Analizira in primerja podatke ter napoveduje prihodnje trende. Raziskuje tudi vprašanja, ki neposredno vplivajo na posameznikovo vsakdanje življenje. Rdeča nit dela OECD je skupna zaveza na tržno gospodarstvo, podprta z demokratičnimi institucijami in osredotočena na blaginjo vseh državljanov.

Zaradi gospodarske krize od leta 2008 se v mnogih regijah še vedno borijo za povečanje produktivnosti podjetij in ljudi ter obnovitev zaposlovanja. V letih od 2008 se je rast zaposlovanj upočasnila tudi v najbolj dinamičnih državah OECD, kar v veliki meri vpliva na življenjske pogoje ljudi.

OECD-jevo delo temelji na stalnem spremljanju dogodkov v državah članicah, kot tudi zunaj območja OECD in vključuje redne projekcije napovedi za kratkoročni in srednjeročni gospodarski razvoj. Pridobljene informacije uporabijo za pomoč vladam pri spodbujanju blaginje in boju proti revščini preko gospodarske in finančne

stabilnosti. Prav tako pomagajo zagotoviti, da se upoštevajo okoljske posledice gospodarskega in socialnega razvoja.

3.3.1 INDEKS BOLJŠEGA ŽIVLJENJA

V maju 2011 je OECD ob svoji 50. obletnici delovanja na svoji spletni strani predstavila spletno interaktivno aplikacijo imenovano Better Life Index (Indeks boljšega življenja). Z aplikacijo želi organizacija spodbuditi državljane držav, ki so članice OECD, da preko anketnega spletnega orodja podajo informacijo o dojemanju svojega življenja. Index boljšega življenja omogoča primerjavo med državami, ki temelji na 11 kazalnikih in so opredeljeni kot bistveni kazalniki za ugotavljanje materialnih življenjskih pogojev in kakovosti življenja. Preko spletnega orodja lahko državljani pregledujejo trenutno stanje kakovosti življenja in blaginje po posamezni državi. Poleg tega aplikacija omogoča posamezniku, da kreira svoj indeks glede na prioritete na 11 izbranih področjih, bistvenih za posameznikovo blaginjo. 11 ključnih dimenzij je izbrala na podlagi priporočil Komisije za merjenje ekonomske uspešnosti in socialnega napredka (poročilo Stiglitz, Sen, Fitoussi)². Vsaka dimenzija je sestavljena iz enega do treh enako pomembnih kazalnikov.

Tabela 2: Pregled kazalnikov merjenja blaginje po področjih

	Dimenzije	Kazalnik
Materialna blaginja	Dohodki	Razpoložljivi dohodek gospodinjstev na prebivalca (v \$)
	Zaposlitev	Stopnja zaposlenosti (%) Stopnja brezposelnosti (%)
	Stanovanje	Število sob na osebo (razmerje)
Subjektivna blaginja	Zdravje	Pričakovana življenjska doba (leta) Stopnja umrljivosti (na 1000 ljudi)
	Izobrazba	Delovno aktivno prebivalstvo z najmanj srednjo šolo (%)
	Okolje	Izpostavljenost onesnaženosti zraka
	Varnost	Stopnja umorov (na 100.000 oseb)
	Državlansko udejstvovanje	Volilna udeležba (%)
	Dostopnost storitev	Delež gospodinjstev z dostopom širokopasovnih storitev (%)
	Skupnost	Odstotek ljudi, ki imajo ljudi, na katere se lahko zanesejo v primeru potrebe
	Zadovoljstvo z življenjem	Povprečna samoocena o zadovoljstvu z življenjem na lestvici od 0 do 10

Vir: OECD

² Poročilo o merjenju gospodarske učinkovitosti in družbenega napredka, www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/.

Indeks boljšega življenja je po enajstih dimenzijah predstavljen v obliki marjetice. Vsaka marjetica predstavlja eno državo, vsak list marjetice pa eno od 11 dimenzij blaginje. Dolžina cvetnega lista po dolžini predstavlja vrednost. To predstavlja, da prebivalci držav z višjimi vrednostmi in daljšimi cvetnimi listi pri posamezni dimenziji dosegajo višjo kakovost življenja. Poleg vizualnega prikaza je prikazan tudi grafični prikaz z osnovnimi informacijami in vrednostmi za posamezen kazalnik. Interaktivno orodje omogoča uporabniku primerjavo med državami in možnost prikaza osebnega indeksa boljšega življenja. S tem želi OECD izboljšati ozaveščenost ljudi in jih vključiti v procese oblikovanja razvojnih politik (STAT, 2011).

Slika 1: Prikaz Indexa boljšega življenja za Slovenijo

Vir: OECD (2016)

4 PRIMERJAVA SLOVENIJE, DANSKE IN TURČIJE PO KAZALNIKIH MERJENJA BLAGINJE OECD ZA LETO 2016

V diplomskem delu želim preučiti, v kolikšni meri dejavniki, ki so vezani na materialno blaginjo, vplivajo na zadovoljstvo ljudi z življenjem. Zadovoljstvo z življenjem nekateri ljudje ocenjujejo preko materialnega vidika z denarjem in blagostanjem in socialnim statusom, drugi pa z izobrazbo, dobrim zdravjem in dobrimi medosebnimi odnosi.

Diplomsko delo obravnava vprašanje, ali so ljudje v bolj razvitih državah z višjim materialnim standardom in višjim domačim bruto proizvodom bolj zadovoljni z življenjem kot v državah, kjer je materialni standard nižji in s tem povezane bivalne razmere in zaposlitev.

Med izbranimi državami za raziskavo je Danska, ki je članica Evropske unije. Podatki za Dansko nakazujejo visok materialni standard, dobro izobražene državljane, dobre bivalne razmere. Raziskave OECD kažejo na to, da je na Danskem finančno premoženje gospodinjestev 54.839 USD, z 1,9 sobe na osebo ima primerne stanovanjske razmere, z 80% deležem izobražene državljane in na splošno je zadovoljstvo ocenjeno z oceno 7,5. Temu sledi, da ima Danska dobre pogoje za življenje.

Druga izbrana država za raziskavo je Turčija, ki ni članica Evropske unije. Podatki za Turčijo nakazujejo na slabše stanje. Raziskave OECD kažejo na to, da je v Turčiji finančno premoženje gospodinjestev le 3.886 USD, z 1,1 sobe na osebo ima slabše stanovanjske razmere, le 36% izobraženih državljanov in na splošno je zadovoljstvo ocenjeno z oceno 5,5. Temu sledi, da ima Turčija slabše pogoje za življenje.

Prav zato sem v empiričnem delu izbrala ti dve državi za primerjavo s Slovenijo in povprečjem EU.

4.1 MATERIALNA BLAGINJA

Za namene raziskave so bili izbrani kazalniki materialne blaginje: neto razpoložljivi dohodek, neto finančno premoženje v gospodinjstvih, potrošnja v gospodinjstvih, število sob na osebo v namestitveni enoti, stopnja zaposlenosti, stopnja dolgotrajne brezposelnosti. V nadaljevanju poglavja sledi natančnejši opis vseh kazalnikov.

4.1.1 DOHODKI PREBIVALSTVA

Dohodek je pomemben dejavnik posameznika, saj mu omogoča, da izpolnjuje svoje osnovne potrebe in možnost, da se razvija v danih zmožnostih. Dohodki in premoženje bistveno vplivata na blaginjo posameznika, na njegovo potrošnjo in zadovoljevanje potreb. Premoženje »ščiti« posameznika pred nepričakovanimi

življenjskimi situacijami, ki bi ga lahko privedle do pomanjkanja ali do revščine, kar se v sedanjem času dogaja vedno bolj pogosto.

Dohodek in premoženje vplivata tudi na subjektivno blaginjo. To se kaže predvsem v višjem zdravstvenem statusu, višji izobrazbi, kakovosti življenja in možnosti do urejenega stanovanjskega okolja.

4.1.1.1 Neto razpoložljivi dohodek

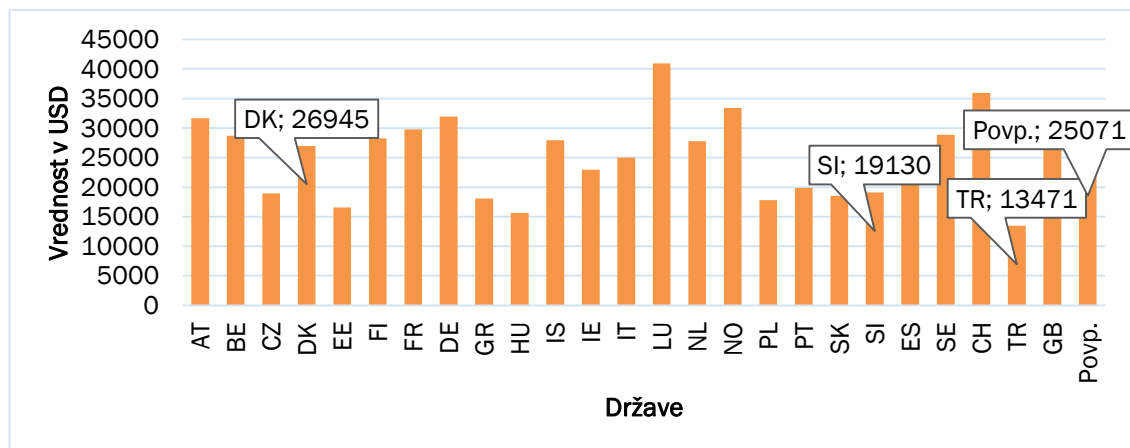
Kazalnik *Razpoložljivi dohodek gospodinjstva* se določi tako, da se seštejejo vsi denarni dohodki vseh članov gospodinjstva iz katerega koli vira, vključno z dohodki iz dela in naložb ter socialnimi prejemki. Temu se prištejejo dohodki na ravni gospodinjstva ter odštejejo davki in plačani socialni prispevki. Za določitev kazalnikov revščine se ekvivalentni razpoložljivi dohodek izračuna iz skupnega razpoložljivega dohodka gospodinjstva, pri čemer se ta deli z ekvivalentno velikostjo gospodinjstva. Za vse osebe v gospodinjstvu se tako šteje, da imajo enak ekvivalentni dohodek (UMAR, 2015).

Rast kazalnika ugodno vpliva na blaginjo. Regionalni razpoložljivi dohodek gospodinjstva je izražen na prebivalca (na osebo) v USD. Članice OECD so tudi druge neevropske države, npr. ZDA, Mehika, Nova Zelandija, Avstralija in druge. Zato so denarne vrednosti izražene v ameriških dolarjih.

Prebivalci Slovenije imajo v primerjavi s povprečjem izbranih evropskih držav nižje dohodke. V Sloveniji znašajo v povprečju 19.130 \$, evropsko povprečje pa je 25.071 \$. Po podatkih OECD ima Danska s 26.945 \$ višji povprečni dohodek od povprečja OECD, prebivalci Turčije pa nižjega (13.471 \$).

Iz podatkov je razvidno, da imata najvišji neto razpoložljivi dohodek v gospodinjstvih med analiziranimi državami Luksemburg in Švica. Najnižji neto razpoložljivi dohodek v gospodinjstvih pa je v Turčiji.

Grafikon 1: Neto razpoložljivi dohodek v gospodinjstvih

VIR: prirejeno po OECD (2016)

Dohodkovna neenakost

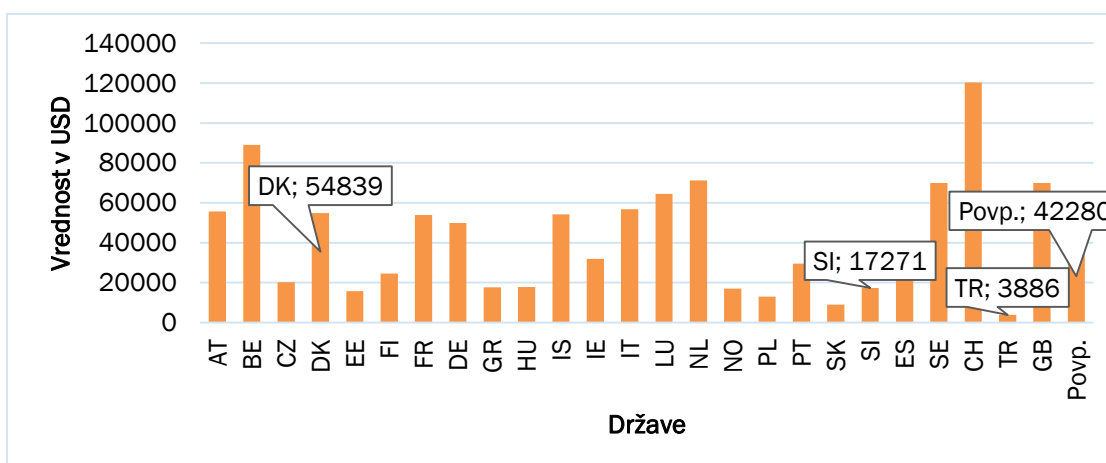
Zaradi dohodkovne neenakosti imajo vlade kot oblikovalci politik in družba nemoč, da bi se lahko spoprijele z revščino in socialno izključenostjo, zato je analiza neenakosti v družbi zelo pomembna tako za ekonomsko kot za socialno neenakost. Podatki o ekonomski neenakosti so zlasti pomembni za oceno relativne revščine, saj lahko porazdelitev gospodarskih virov neposredno vpliva na obseg in stopnjo revščine. V porazdelitvi dohodka obstajajo velike dohodkovne neenakosti. Povprečje posameznih nacionalnih vrednosti držav se izkazuje glede na število prebivalcev in kaže, da je zgornjih 20% prebivalstva (z najvišjim ekvivalentnim razpoložljivim dohodkom) prejelo 5,2-krat toliko dohodka kot spodnjih 20% (z najnižjim ekvivalentnim razpoložljivim dohodkom). (Eurostat statistics explained, 2016)

4.1.1.2 Neto finančno premoženje v gospodinjstvih

Neto finančno premoženje je sestavljeno iz gotovine in vlog, vrednostnih papirjev, delnice in lastniškega kapitala (vključno z delnicami investicijskih skladov), življenjskih, pokojninskih in drugih zavarovanj, zmanjšano za vsoto finančnih obveznosti do virov. Premoženje ne vključuje nepremičnine (stanovanje in zemljišče). Podatki se nanašajo na vsoto gospodinjstva in nepridobitne institucije, ki opravljajo storitve za gospodinjstva.

Iz podatkov je razvidno, da se Slovenija s 17.271\$ neto finančnega premoženja uvršča pod povprečje evropskih držav za kar -59%. Danska je država z visokim neto finančnim premoženjem. Danska ima kar 54.839 \$ neto finančnega premoženja, kar 3,18-krat več kot Slovenija. Danska ima tudi precej višjo vrednost v primerjavi s povprečjem, ki znaša 42.280 \$. Kar precej nižjo vrednost neto finančnega premoženja v gospodinjstvih in hkrati tudi najnižjo med izbranimi državami ima Turčija, katere vrednost znaša le slabih 3886 \$. Najvišjo vrednost neto finančnega premoženja ima Švica s 120.265 \$.

Grafikon 2: Neto finančno premoženje v gospodinjstvih

VIR: prirejeno po OECD (2016)

4.1.2 STANOVANJE

Življenje z zadovoljivimi stanovanjskimi razmerami je eden najpomembnejših vidikov življenja ljudi. Hiša ali stanovanje kot življenjski prostor je bistvenega pomena za osnovne življenjske potrebe, spanje in počitek. Stanovanje daje posamezniku občutek varnosti, zasebnosti in pripadnosti ter osebni prostor za druženje.

V dimenziji *Stanovanje* sta glavna indikatorja *Potrošnja v gospodinjstvih* in *Povprečno število sob na osebo v namestitveni enoti*.

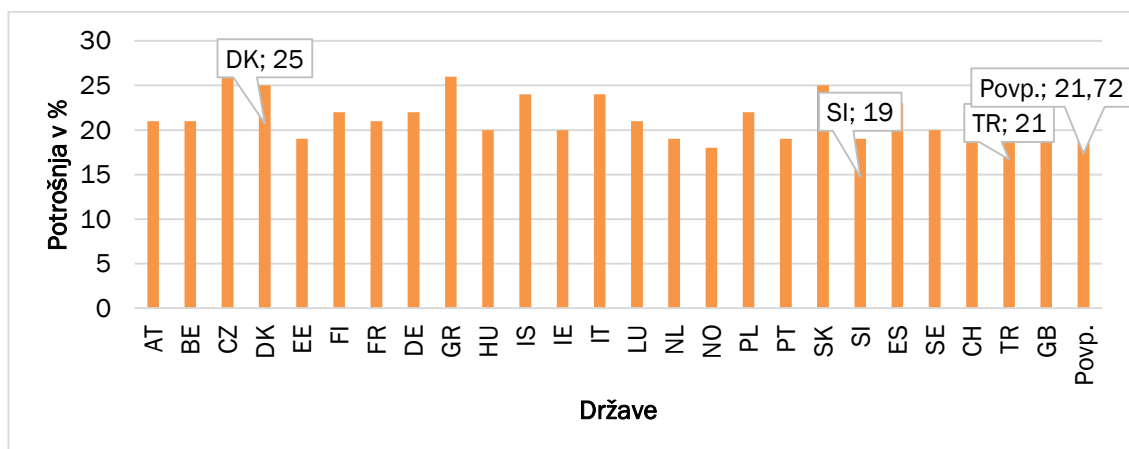
4.1.2.1 Potrošnja v gospodinjstvih

Kazalnik *Potrošnja v gospodinjstvih* vključuje tekoče izdatke gospodinjstev (voda, električna energija, plin in druga goriva) in izdatke, ki so vezani na vzdrževanje hiše (oprema gospodinjstev in vzdrževanje), ter najemnine in stroški, povezani za vzdrževanje in popravilo stanovanja, pohištvo.

Stanovanjski stroški predstavljajo tudi največji delež gospodinjanskega proračuna, kar predstavlja največji strošek za številne posameznike in družine. V zadnjih letih se vedno bolj pogosto dogaja, da se je starejša populacija primorana odreči večjim stanovanjskim objektom, zidanih v letih 70 in 80 prejšnjega stoletja, ker z današnjimi nizkimi pokojninami niso več sposobni vzdrževati velikih objektov.

V evropskih gospodinjstvih v povprečju porabijo 21% bruto prilagojenega razpoložljivega dohodka za vzdrževanje nepremičnine in za redne stroške. Delež porabe se giblje med 18% in 26% dohodka. V Sloveniji porabijo gospodinjstva v povprečju 19% razpoložljivega dohodka, kar je pod povprečjem izbranih evropskih držav. Na Danskem porabijo 25%, v Turčiji pa 21%. Najvišji delež bruto razpoložljivega dohodka s 26% potrošijo v Grčiji in Češki, najnižji pa na Norveškem z 18%.

Grafikon 3: Potrošnja v gospodinjstvih

VIR: prirejeno po OECD (2016)

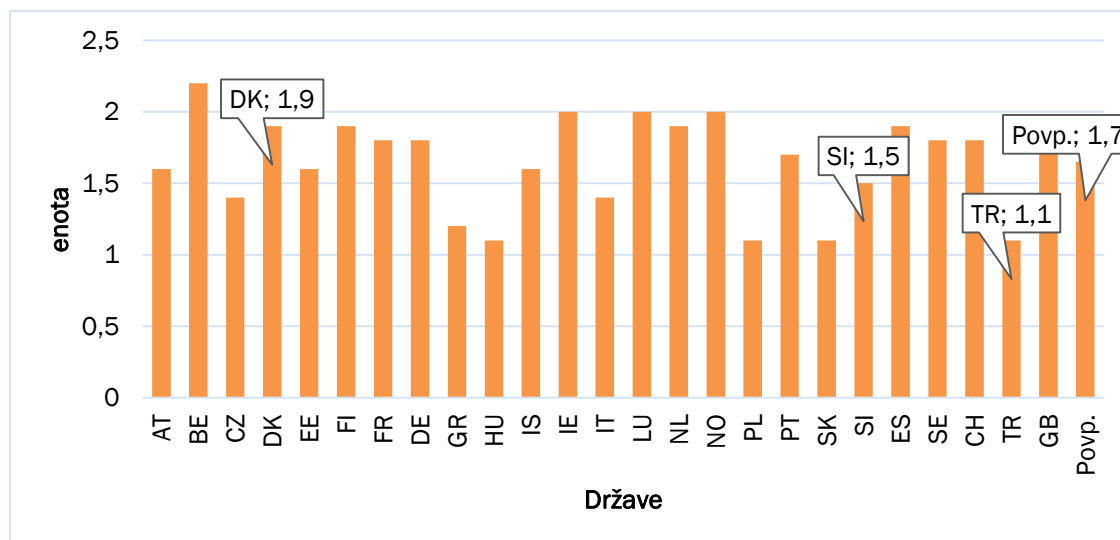
4.1.2.2 Število sob na osebo v namestitveni enoti

Kazalnik *Število sob na osebo v stanovanju* se nanaša na število sob v stanovanju, deljene s številom oseb, ki živijo v stanovanju. Upoštevane so vse sobe razen kuhinja, kopalnica, WC in garaža. Kazalnik nam pokaže, koliko oseb živi v prenatrpanih pogojih. Kazalnik pa ne prikaže razmerja med velikostjo stanovanj in lokacijo. Stanovanja na obrobju večjih mest in na podeželju so velikokrat večja.

Z vidika življenjskih razmer se stanovanje kot nepremičnino ocenjuje glede na razpoložljivost osnovnih sanitarno-higienskih prostorov in število sob glede na število oseb v gospodinjstvu. Slabe stanovanjske razmere so povezane s slabim ekonomskim položajem gospodinjstev. Prenaseljenost in pomanjkanje sanitarnih prostorov ima negativen vpliv na slabše zdravstveno stanje, na psihično in fizično zdravje, kot tudi na odnose med ljudmi in razvoj otrok. Prenaseljenost največkrat vodi k psihičnim težavam stanovalcev zaradi občutka utesnenosti. Slabe stanovanjske razmere, kot so na primer vlažni prostori vodijo v večjo dovzetnost k respiratornim boleznim in drugim zdravstvenim težavam.

Med izbranimi evropskimi državami ima povprečen dom 1,7 sobe na osebo, kar kaže na to, da 97,9% ljudi živi v stanovanjih z urejenimi sanitarnimi prostori. Slovenija je s stanovanjskimi razmerami z 1,5 sobe na osebo pod povprečjem. Danska ima 1,9 sobe na osebo in se uvršča nad povprečje izbranih držav. Najnižjo vrednost ima Turčija z 1,1 sobe na osebo. Največ sob na osebo imajo v Belgiji, in sicer 2,2, najmanj pa z 1,1 sobo na osebo, poleg Turčije še na Madžarskem in Poljskem.

Grafikon 4: Število sob na osebo v namestitveni enoti

VIR: prirejeno po OECD (2016)

4.1.3 ZAPOSLENOST

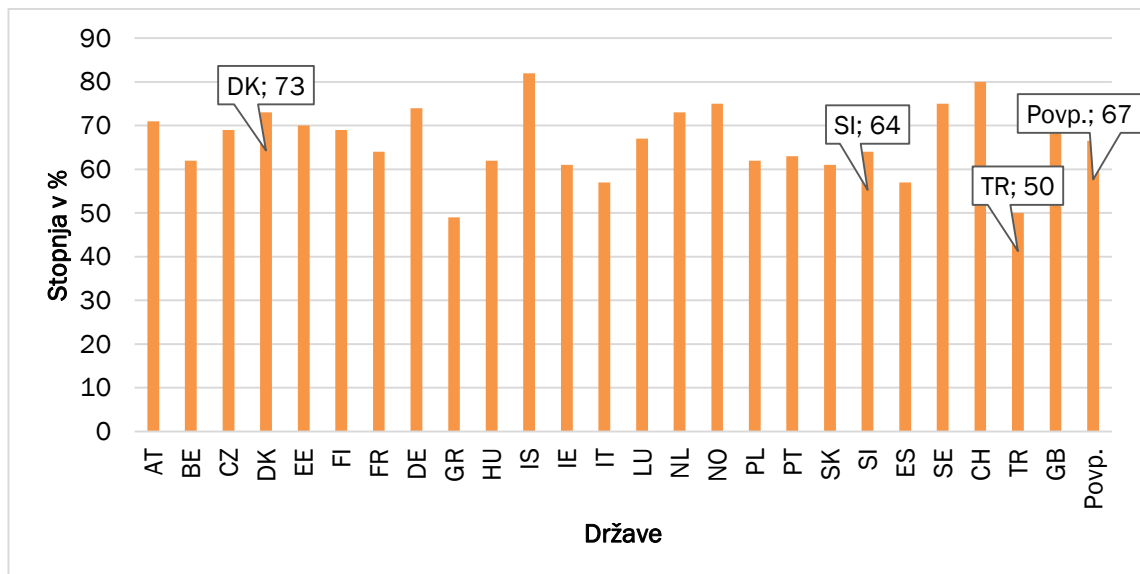
Zaposlitev ima očitne ekonomske koristi. A vendar ima zaposlitev velik vpliv na posameznika, saj mu nudi nadzor nad svojimi prihodki, daje možnost graditi samozavest in razvijati spretnosti in spodobnosti ter povezavo z družbo. Na splošno velja, da so države z visoko stopnjo zaposlenosti bogatejše, politično bolj stabilne in zdrave.

4.1.3.1 Stopnja zaposlenosti

Kazalnik *Stopnja zaposlenosti* prikazuje število zaposlenih v starosti od 15 do 64 let v populaciji enake starosti. Stopnja zaposlenosti izraža delež populacije, ki so stari 15 let in več in so sposobni za redno zaposlitev, opravijo najmanj eno uro na teden in prejema za delo plačilo. Najvišjo stopnjo zaposlenosti imajo moški v zrelih letih, nižjo stopnjo pa mladi, osebe od 15 do 35 let in ženske. V zadnjih letih se je stopnja zaposlenosti žensk povečala, kar je mogoče pojasniti s strukturnimi spremembami tako v gospodarstvu in družbi kot na politični ravni. Povečalo se je namreč zagotavljanje varstva otrok, tako da se lahko matere z majhnimi otroki vrnejo na delo ali na novo zaposlijo. Razlike se kažejo tudi v zaposlenosti glede na izobrazbo. Posamezniki z vsaj terciarno izobrazbo hitreje najdejo zaposlitev kot osebe s srednješolsko izobrazbo ali manj.

Slovenija ima glede na OECD-jeve podatke 64% stopnjo zaposlenosti, kar jo uvršča pod povprečje vseh izbranih članic OECD, ki znaša 67%. Višje povprečje stopnje zaposlenosti ima Danska s 73%, nižje pa Turčija s 50%. Najvišjo stopnjo zaposlenosti med izbranimi evropskimi državami ima Islandija z 82%, najnižjo pa Grčija z 49%.

Grafikon 5: Stopnja zaposlenosti delovno aktivnega prebivalstva od 15 do 64 leta

VIR: prirejeno po OECD (2016)

4.1.3.2 Stopnja dolgotrajne brezposelnosti

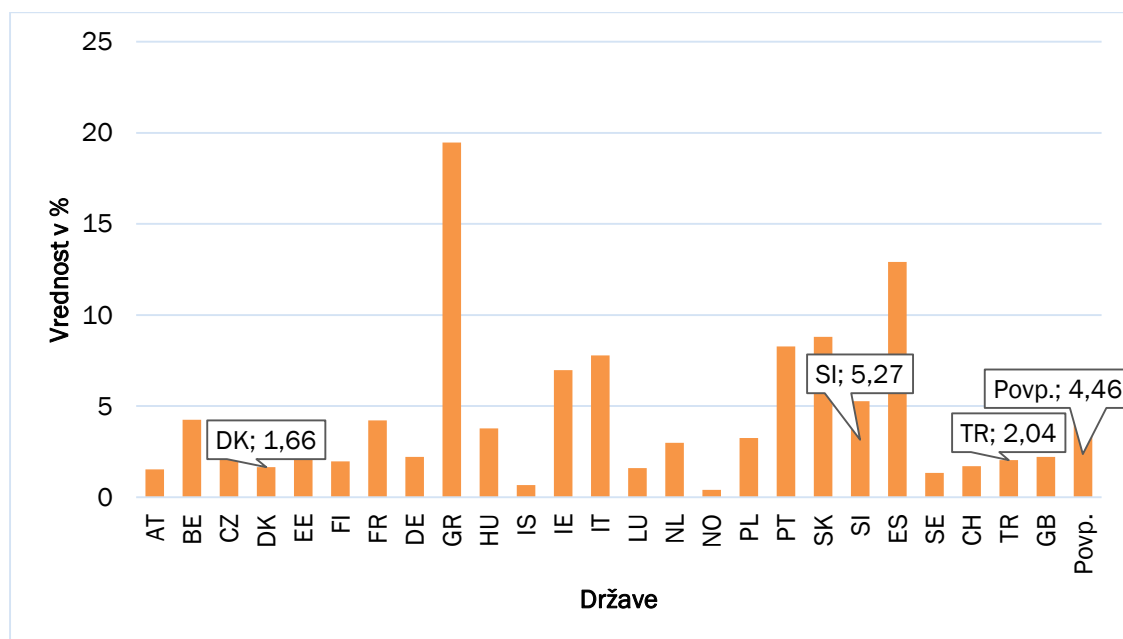
Ta indikator se nanaša na število oseb, ki so bili nezaposleni za eno leto ali več. Prikazan je kot odstotek delovne sile. Brezposelne osebe so opredeljene tiste osebe, ki trenutno niso zaposleni, ne delajo za plačilo, so spodobni za delo in so aktivni iskalci zaposlitve.

Dolgotrajna brezposelnost ima velik negativen vpliv na psihično zdravje ljudi, občutka lastne vrednosti in dobrega počutja, kar še dodatno zmanjšuje zaposljivost. Učinek lahko traja dlje, kar privede do družbene izključenosti, revščine in pomanjkanja.

Ustvarjanje novih delovnih mest je velik izziv za vlade, ki so soočene s staranjem prebivalstva in naraščanjem socialnih izdatkov. Ustvarjanje več in boljših delovnih mest je prednostna naloga vseh držav.

V izbranih evropskih državah je stopnja dolgoročne brezposelnosti največja v Grčiji z 19,47%. Slovenija se s 5,27% stopnje dolgotrajne brezposelnosti prav tako uvršča nad povprečje izbranih držav, medtem ko sta Danska in Turčija pod povprečjem. Najnižjo stopnjo dolgotrajne brezposelnosti ima Norveška z 0,41%.

Grafikon 6: Stopnja dolgotrajne brezposelnosti

VIR: prirejeno po OECD (2016)

4.2 SUBJEKTIVNA BLAGINJA

Za namene raziskave so bili izbrani naslednji kazalniki subjektivne blaginje: vključenost v družbo, izobrazba, zdravje, zadovoljstvo z življenjem in usklajenost poklicnega in zasebnega življenja. Natančnejši opis vseh kazalnikov je naveden v tem poglavju.

4.2.1 VKLJUČENOST V DRUŽBO

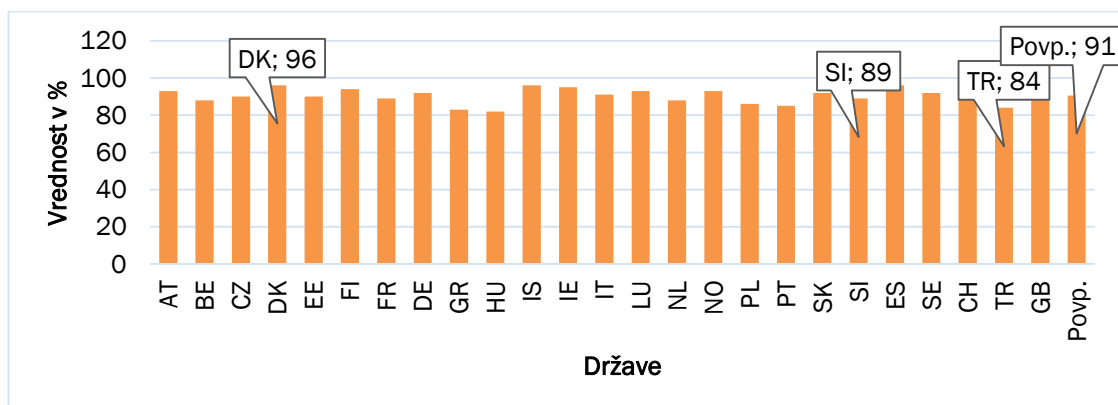
Ljudje smo družabna bitja. Ključni dejavnik za naše dobro počutje je pogostost druženja z ljudmi in kakovost naših osebnih odnosov. Porabljen čas s prijatelji je povezan z višjo stopnjo pozitivnih občutkov in nižjo stopnjo negativnih občutkov. Na splošno so osebe s končano terciarno izobrazbo bolj družbeno povezane kot osebe z osnovnošolsko izobrazbo. Osebe, ki so bolj vključene v družbo, imajo tudi večjo podporo oziroma osebe, na katere lahko računajo za pomoč v stiski. Družbene aktivnosti nudijo posamezniku čustveno podporo, dostopnost do delovnih mest, dostopnost do storitev. Slaba vključenost v družbo in pomanjkanje stikov pa lahko osebe privede do socialne izključenosti, bolezni in slabšega ekonomskega statusa.

4.2.1.1 Podpora socialne mreže

Kazalnik *Podpora socialne mreže* prikazuje delež anketirancev, ki so se pozitivno odzvali na odgovor. Kazalnik temelji na vprašanju: »Če ste v težavah, ali imate sorodnike ali prijatelje, na katere lahko računate in se na njih obrnete, ko jih potrebujete?«

V Sloveniji je 89% oseb, ki pravi, da imajo ob sebi ljudi, na katere se lahko zanesejo v primeru težav. Delež Slovencev je nižji od povprečja evropskih držav, kar kaže na to, da smo še vedno premalo družbeni aktivni. Najvišji deleži socialne podpore se kažejo na Danskem, Islandiji in Španiji s 96%. Turčija se s 84% uvršča pod povprečjem evropskih držav. Prav tako imajo razvito slabo podporo socialne mreže v Grčiji s 83% in Madžarski z 82%.

Grafikon 7: Podpora socialne mreže

VIR: prirejeno po OECD (2016)

4.2.2 IZOBRAZBA

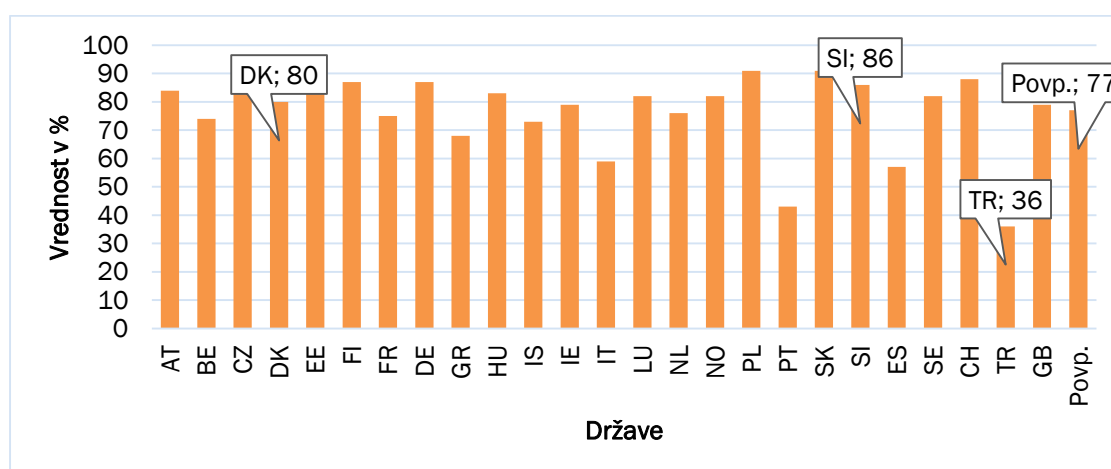
Izobraževanje ima ključno vlogo pri zagotavljanju posameznikovega znanja, spretnosti in veščin, ki so potrebne za učinkovito delovanje v družbi in gospodarstvu. Izobrazba ima močan vpliv na blaginjo posameznika, tako s finančnega vidika, možnostjo zaposlitve, kot tudi z zdravstvenega vidika, kar se kaže v manjšem številu bolezni, zadovoljstva z življenjem. Izobraženi ljudje živijo dlje in bolj kakovostno. Prav tako so bolj aktivno vpeti v politiko in v skupnost, kjer živijo. Izobraženi ljudje so manj podvrženi slabim namenom in zagrešijo manj zločinov. Prav tako so glede na zaposlitvene zmožnosti manj odvisni od socialnih pomoči države.

4.2.2.1 Dosežena izobrazba

Dosežena izobrazba prikazuje delež odraslih, starih od 25 do 64 let z vsaj sekundarno stopnjo izobrazbe v populaciji enake starosti. Sekundarna stopnja je srednješolska izobrazba. Dobra izobrazba izboljša verjetnost v iskanju dobre zaposlitve in dobrega zaslužka. Izobražen posameznik je vsekakor bolj privlačen na trgu delovne sile, saj so potrebe na trgu vse bolj povezane s spretnostmi in znanjem. V zadnjih desetletjih je izobrazba dosegla premik iz srednješolske izobrazbe na višješolsko ali visokošolsko izobrazbo. Če je bilo še v zadnjih letih prejšnjega stoletja večji delež oseb s srednješolsko izobrazbo, je v novem tisočletju na trgu delovne sile veliko večje povpraševanje in možnost dobre zaposlitve s terciarno izobrazbo, to so izobražene osebe z višješolskim in visokošolskim študijem.

Iz podatkov OECD je razvidno, da je delež oseb z najmanj srednješolsko izobrazbo v Sloveniji 86%, s čimer se uvršča nad povprečje evropskih držav. Prav tako se Danska z 80% uvršča nad povprečje evropskih držav, Turčija z deležem 36% pa na najnižjo raven med v Evropi. Najvišji delež ima Češka s 93%.

Grafikon 8: Dosežena izobrazba

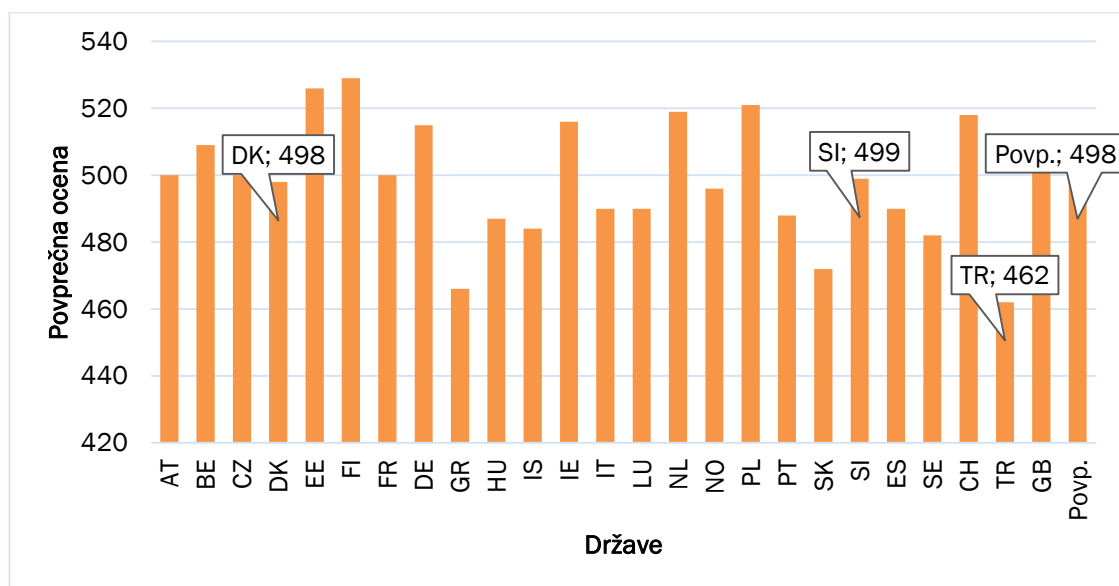
VIR: prirejeno po OECD (2016)

4.2.2.2 Pismenost (bralni rezultati – PISA)

Kognitivne sposobnosti študentov ali študentske spretnosti so izražene v točkah. Kazalnik *Pismenost* prikazuje povprečno oceno pri branju, matematiki in znanosti po programu OECD na mednarodnem ocenjevanju študentov PISA (Programme for International Student Assessment). Program se osredotoča na bralno pismenost in ocenjuje, v kolikšni meri so učenci ob koncu obveznega šolanja v osnovni šoli pridobili spretnosti in znanja, ki so bistvenega pomena za sodelovanje v sodobnih družbah, zlasti pri branju, matematiki in znanosti. Pri učencih se primerjajo zmožnost iskanja informacij, povzemanja bistva in interpretacij besedil ter njegovo vrednotenje. Te veščine bolj zanesljivo napovedujejo gospodarsko in socialno blaginjo kot število let, preživetih v šoli.

Najvišje možno število točk je 600. Slovenija se s 499 točkami uvršča malenkost nad povprečjem evropskih držav. Najboljše rezultate imata Finska s 529 točkami in Estonija s 526 točkami. Danska dosega 498 točk, enako kot povprečje evropskih držav. Turčija ima s 462 točkami bistveno najslabšo ocenjeno bralno pismenost med evropskimi državami.

Grafikon 9: Pismenost (bralni rezultati – PISA)

VIR: prirejeno po OECD (2016)

4.2.3 ZDRAVJE

Dobro zdravstveno stanje je najpomembnejši vidik v življenju ljudi, ki prinaša številne druge ugodnosti v življenju, kot so aktivno življenje, dostop do izobraževanja in trga dela, večjo produktivnost, nižje stroške za zdravstveno varstvo, dobre družbene odnose.

V dimenziji *Zdravje* sta zajeta dva kazalnika: *Pričakovana življenjska doba* in *Samoocena lastnega zdravja*.

4.2.3.1 Pričakovana življenjska doba

Pričakovana življenjska doba ob rojstvu kaže na povprečno število let življenja, ki ga novorojeni otrok lahko pričakuje ob predpostavki, da bo od leta opazovanja dalje umrljivost po starosti ostala nespremenjena. Pričakovana življenjska doba je najpogosteje uporabljeni kazalnik zdravja, čeprav upošteva le trajanje življenja ljudi in ne kakovost njihovega življenja.

V večini držav OECD so se v zadnjih desetletjih izboljšali življenjski pogoji. Prav tako so boljši javnozdravstveni ukrepi in kaže se velik napredek v medicini. To je lahko razlog, da se je pričakovana življenjska doba ob rojstvu ljudi povišala. Sicer pa kljub vsemu še vedno obstajajo regionalne razlike na zdravstvenem področju, ki se kažejo predvsem kot posledica v slabem dostopu do zdravstvenih storitev. Povprečna pričakovana življenjska doba je 80 let in se je od leta 1960 do danes povišala za 10 let. Razlika je tudi med spoloma, in sicer ženske živijo v povprečju 83 let, moški pa 77 let. Pomembni dejavniki k povišanju življenjske dobe so vsekakor tudi višji življenjski standard, okoljske izboljšave, spremembe življenjskega sloga in izobraževanja na temo o varovanju zdravja.

Tako kot večina evropskih držav sta tudi Slovenija in Danska s 80,4 leta v povprečju izbranih evropskih držav. Medtem ko se Turčija uvršča med države v Evropi z nižjo pričakovano življenjsko dobo, med katere sodi tudi Madžarska s 75,7 leta. Najvišjo povprečno pričakovano življenjsko dobo ima Španija, in sicer 83,2 leta.

Grafikon 10: Pričakovana življenjska doba

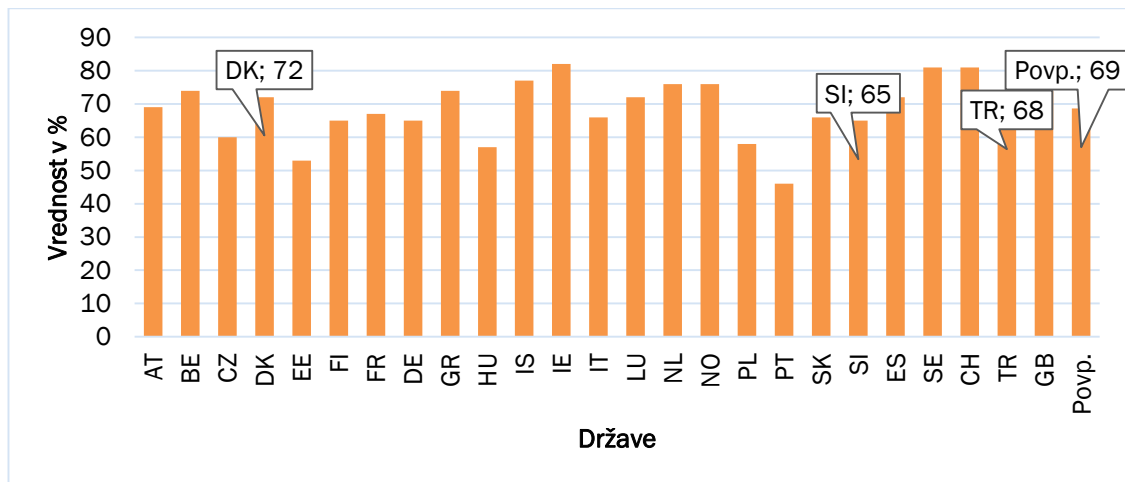
VIR: prirejeno po OECD (2016)

4.2.3.2 Samoocena lastnega zdravja

Samoocena lastnega zdravja je rezultat raziskav, kjer anketiranci odgovarjajo na vprašanje: »Kako je vaše zdravje?«

Rezultati kažejo na to, da je med evropskimi državami 69% delež populacije, ki ocenjuje svoje zdravstveno stanje na »dobro« ali »zelo dobro«. V Sloveniji je 65% prebivalstva, ki meni, da je njihovo zdravstveno stanje dobro ali zelo dobro. V primerjavi s povprečjem in primerjanimi državami Dansko in Turčijo imamo v Sloveniji nižji delež prebivalstva, ki je zadovoljno s svojim zdravstvenim stanjem. Po večini držav je večji delež moške populacije, ki poročajo o dobrem zdravju. Seveda vpliva na odgovore tudi socialni status in starost ljudi. Prav starejša populacija odgovarja o nezadovoljstvu s svojim zdravstvenim stanjem. Najvišjo samooceno lastnega zdravja ima Irska z 82 %, najnižjo pa Portugalska s 46 %.

Grafikon 11: Samoocena lastnega zdravja

VIR: prirejeno po OECD (2016)

4.2.4 ZADOVOLJSTVO Z ŽIVLJENJEM

Zadovoljstvo z življenjem se izraža kot ocena svojega življenja kot celote. Pri merjenju zadovoljstva z življenjem se ocenjuje splošno zadovoljstvo z življenjem po Cantrilovi lestvici od 0 do 10, pri čemer je deset najboljša ocena, 0 pa najslabša ocena zadovoljstva.

4.2.4.1 Zadovoljstvo z življenjem

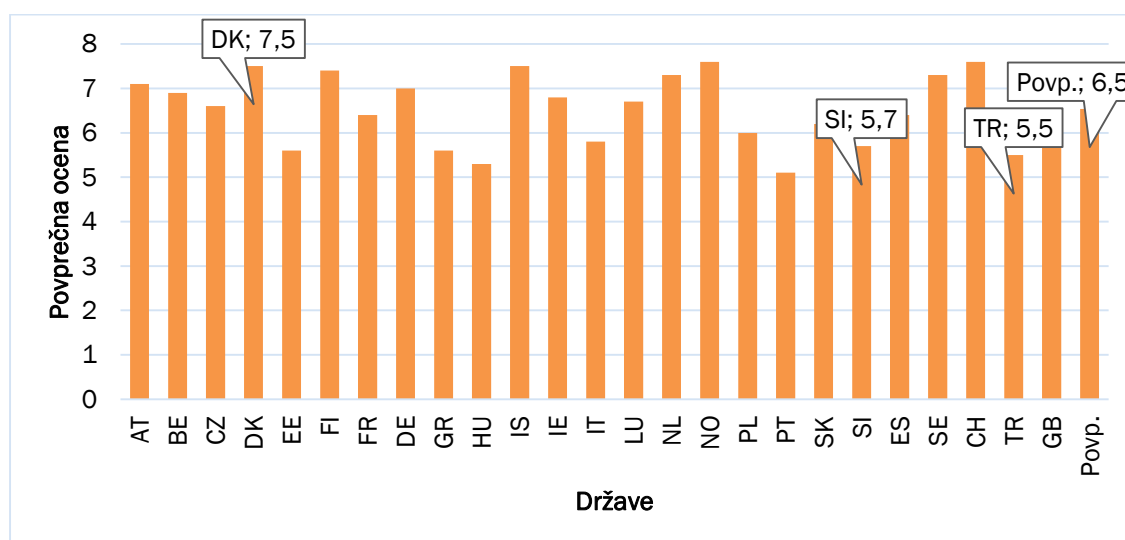
Meriti občutke je zelo subjektivno, vendar je kljub temu koristno dopolnilo k bolj objektivnim rezultatom. Subjektivni podatki zagotavljajo osebno oceno na posameznikovo zdravje, izobrazbo, dohodek, osebno izpolnitev in socialne pogoje.

Raziskave OECD kažejo, da med spoloma ni opazne razlike v oceni zadovoljstva z življenjem. Se pa kaže velika razlika glede na raven izobrazbe. V povprečju so višje izobraženi ljudje bolj zadovoljni z življenjem kot ljudje z nizko izobrazbo. Na ravni posameznika ima največji vpliv na zadovoljstvo ljudi življenjski standard in kakovost življenja ter zdravje.

Dejavniki, ki vplivajo na oceno zadovoljstva in se izkazujejo v razlikah med državami, so demografske značilnosti, družbenopolitični dejavniki, zdravje, socialna podpora in kakovost družbenega življenja.

Po podatkih OECD-ja za leto 2016 je v Evropi povprečna ocena 6,5. Razpon med najboljšo in najslabšo oceno je med oceno 5,1 in 7,6. Slovenija se s povprečno oceno 5,7 uvršča pod povprečje evropskih držav med bolj zadovoljne. Z najnižjo oceno zadovoljstva z življenjem z oceno 5,1 se uvršča Portugalska, z najvišjo pa z oceno 7,6 Norveška.

Grafikon 12: Zadovoljstvo z življenjem

VIR: prirejeno po OECD (2016)

4.2.5 USKLAJENOST POKLICNEGA IN ZASEBNEGA ŽIVLJENJA

Iskanje primerne ravnotežje med delom in zasebnim življenjem je vsakdanji izziv slehernega delovno aktivnega posameznika. Pomemben vidik v ravnovesju med delom in življenjem je razporeditev časa, kar se kaže pri usklajevanju zasebnih in poklicnih obveznosti.

Sposobnost, da posameznik uspešno združuje delo, družinske obveznosti in osebno življenje vpliva na dobrobit vseh članov v gospodinjstvu. Še posebej so pri tem izpostavljene družine.

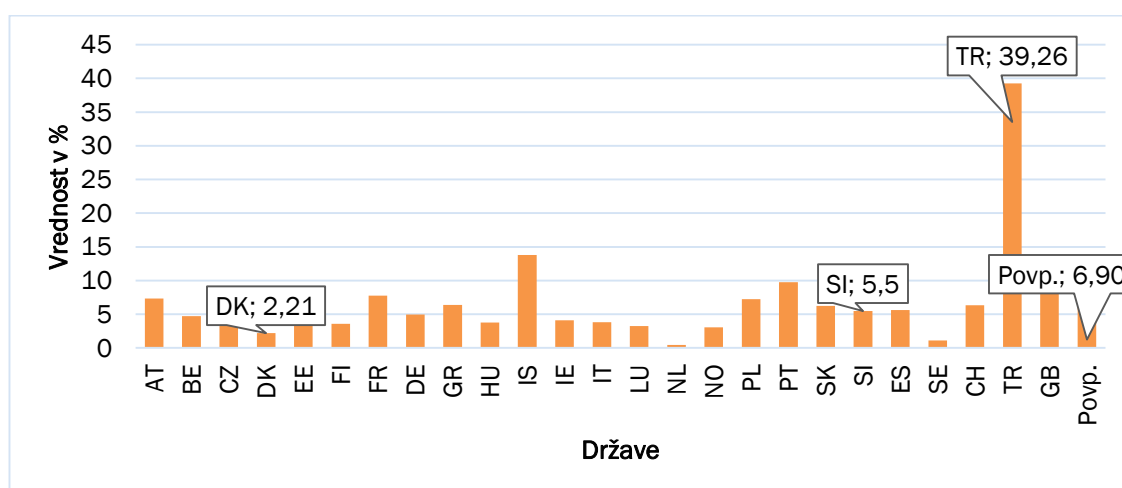
4.2.5.1 Zaposleni, ki delajo nad 50 ur tedensko

Kazalnik kaže delež zaposlenih, ki preživijo več kot 50 ur tedensko na delovnem mestu.

Študije so pokazale, da so ljudje, ki preživijo dolge delovne ure na delovnem mestu, bolj izpostavljeni stresu in s tem ogrožajo svoje zdravje in varnost. V Evropi je 7% zaposlenih, ki delajo 50 ur ali več na teden, kar ni veliko. Zelo blizu te vrednosti se uvršča tudi Slovenija s 5,5% delovno aktivnega prebivalstva. Turčija se z 39,26% ljudi, ki večino svojega časa namenijo službenim obveznostim, uvršča med države z najvišjo stopnjo prekomerne porazdelitve časa v službene namene. Na Danskem pa je delež zaposlenih le 2,21%. V primerjavi med moškimi in ženskami so v večini držav moški tisti, ki so bolj vpeti v službene obveznosti. To kaže na dejstvo, da so ženske bolj vpete med službenimi in zasebnimi obveznostmi. Skrb za družino in gospodinjstvo je največkrat razlog, da se ne odločijo za močno vpetost na službenem področju. Najnižji delež ljudi (0,44%), ki namenijo več časa službenim obveznostim, je na Nizozemskem.

Iz grafikona je razvidno, da Turčija precej izstopa glede na ostale izbrane države. Ob preverjanju podatkov je bilo ugotovljeno, da je Turčija ena redkih držav na svetu in edina v Evropi, ki ima zakonsko določen 45-urni delovni teden. Po zakonu o delu je nadurno delo plačano z 1,5-kratnikom urne postavke v primerjavi z urno postavko rednega dela. V večini delajo nadurno delo tujci, ki so zaposleni v turistični in trgovinski dejavnosti. Za prebivalstvo Turčije je značilno, da so moški vpeti v službene obveznosti bolj kot ženske .

Grafikon 13: Zaposleni, ki delajo nad 50 ur tedensko

VIR: prirejeno po OECD (2016)

4.2.5.2 Čas, namenjen prostemu času in osebni negi

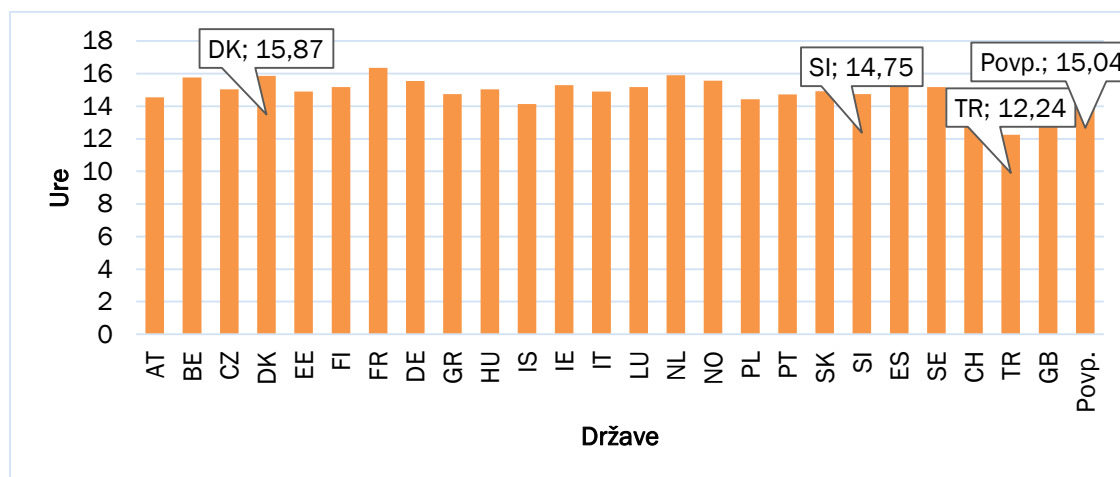
Ljudje, ki večji del dneva preživijo v službi, manj časa porabijo za druge dejavnosti v prostem času. Količina in kakovost prostega časa je pomemben vidik, ki vpliva na splošno dobro počutje in lahko doprinese telesne in duševne koristi za zdravje.

V večini držav v Evropi je poln delovni čas delavca med 8 in 10 delovnih ur, kar kaže na to, da je čas, namenjen počitku in prostemu času približno enako razporejen v vseh državah. Ta čas je v povprečju 15 ur dnevno.

Prosti čas delimo na čas za osebno nego, namenjen prehranjevanju, spanju, osebnim in gospodinjskim obveznostim in prosti čas, namenjen druženju s prijatelji in družino, hobiji, šport itd.

Preživljanju prostega časa izven službenih obveznosti največ v povprečju namenijo v Franciji (16,36 ur). Malo manj ur, in sicer 15,87 ur dnevno v povprečju preživijo v zasebnem življenju Danci. Slovenci se s 14,75 ur dnevno uvrščamo pod povprečje med evropskimi državami. V Turčiji, kjer v povprečju namenijo le 12,24 ur dnevno za zasebno življenje, je vrednost precej nižja in najnižja v Evropi, kar je posledica večje vpetosti v delovne obveznosti, kjer so v samem vrhu.

Grafikon 14: Čas namenjen prostemu času in osebni negi

VIR: prirejeno po OECD (2016)

5 PRIMERJAVA PO KAZALNIKIH MERJENJA BLAGINJE ZA SLOVENIJO V LETIH OD 2008 DO 2014

V drugi polovici leta 2008 se je finančna in gospodarska kriza začela kazati tudi v Sloveniji. Med prvimi sta bila prizadeta avtomobilska industrija in gradbeništvo, sledile so posledice v bančnem sektorju. Posledice so se čutile predvsem v zmanjšanju proizvodnje in s tem zmanjšanju bruto domačega proizvoda in povečanju brezposelnosti. V prihodnjih letih so se posledice krize izrazile tudi na drugih kazalnikih, kot so slabši finančni položaj gospodinjstev in s tem večja zadolženost, povečala se je stopnja revščine in vse večja razlika se je izkazovala na porazdelitvi dohodka.

S primerjavo kazalnikov v obdobju od leta 2008 do 2013 oziroma zadnjih znanih podatkih je prikazano gibanje razmer v slovenskem gospodarstvu in posledično tudi v gospodinjstvih.

5.1 BRUTO DOMAČI PROIZVOD NA PREBIVALCA IN REALNA RAST BDP-JA V %

Bruto domači proizvod na prebivalca se je leta 2009 v primerjavi z letom 2008 znižal za 11,8%, kar kaže na to, da so se v tistem letu pokazale posledice gospodarske krize tudi v Sloveniji. Slovenija je tako spadala v skupino držav, v katerih je kriza močno zamajala gospodarsko rast. Trend zniževanja se je nadaljeval vse do leta 2014, ko so vrednosti nakazale prekinitev negativnih gibanj. Slovenija se je pred krizo po tem kazalniku približevala EU in leta 2008 dosegla 89% evropskega povprečja. Zaradi močnejšega padca gospodarske aktivnosti, kot se je to poznalo v drugih evropskih državah, se je v naslednjih štirih letih še znižala in na tej ravni ostala do leta 2013. V letu 2014 je bila gospodarska rast prvič od začetka krize višja, kar je nakazalo tudi prekinitev negativnih gibanj. Leta 2014 se je v Sloveniji BDP zvišal za 2,9%, trend višanja pa se je nadaljeval tudi v letu 2015.

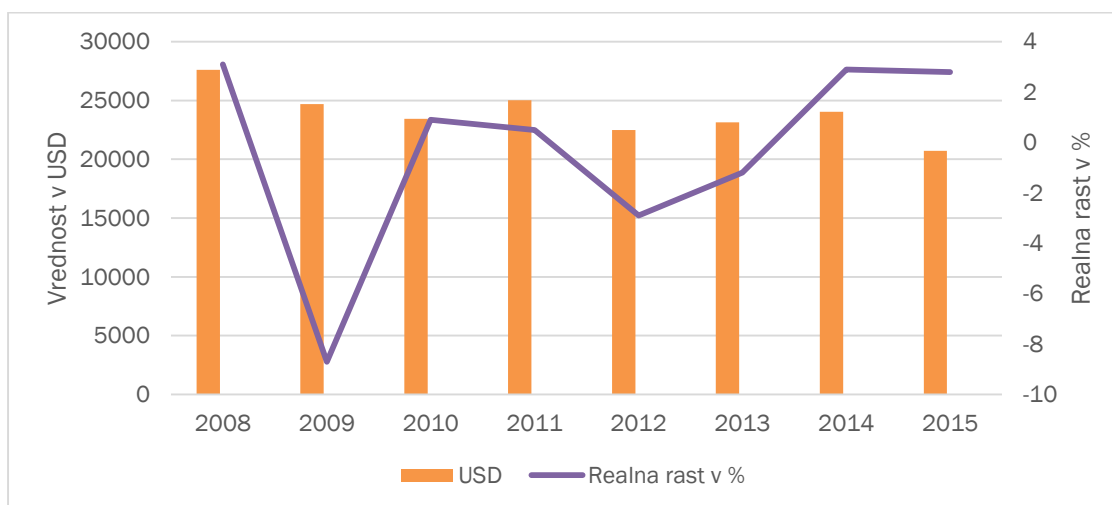
Tabela 3: BDP na prebivalca v valuti USD ter realna rast v %

LETO	USD	Realna rast v %
2008	27606	3,1
2009	24708	-8,7
2010	23457	0,9
2011	25019	0,5
2012	22481	-2,9
2013	23155	-1,2
2014	24036	2,9
2015	20725	2,8

Vir: UMAR (2016)

V grafikonu je prikazan BDP na prebivalca v USD in realna rast v % v Sloveniji za obdobje od leta 2008 do leta 2015.

Grafikon 15: BDP na prebivalca v USD in realna rast v %

Vir: prirejeno po UMAR (2016), tabela 3

5.2 BRUTO PRILAGOJENI RAZPOLOŽLJIVI DOHODEK GOSPODINJSTEV

V letu 2008 pred krizo je bila rast bruto prilagojenega razpoložljivega dohodka na prebivalca v Sloveniji 8,3%, kar je posledica dobrih razmer na trgu dela in naraščanja plač. Od leta 2012 pa se je po začetnih letih gospodarske krize rast razpoložljivega dohodka v gospodinjstvih začela zmanjševati, kar kaže slabše razmere na trgu dela in upad dohodka v gospodinjstvih. Varčevalni ukrepi, znižanje plač, izguba delovnih mest in spremembe pri socialnih transferjih so razlog za zmanjšanje razpoložljivega dohodka v letu 2012 za kar 4,8%. V letih 2013 in 2014 se je trend padanja nekoliko upočasnil, kar kaže na okrevanja gospodarstva v Sloveniji po letih krize.

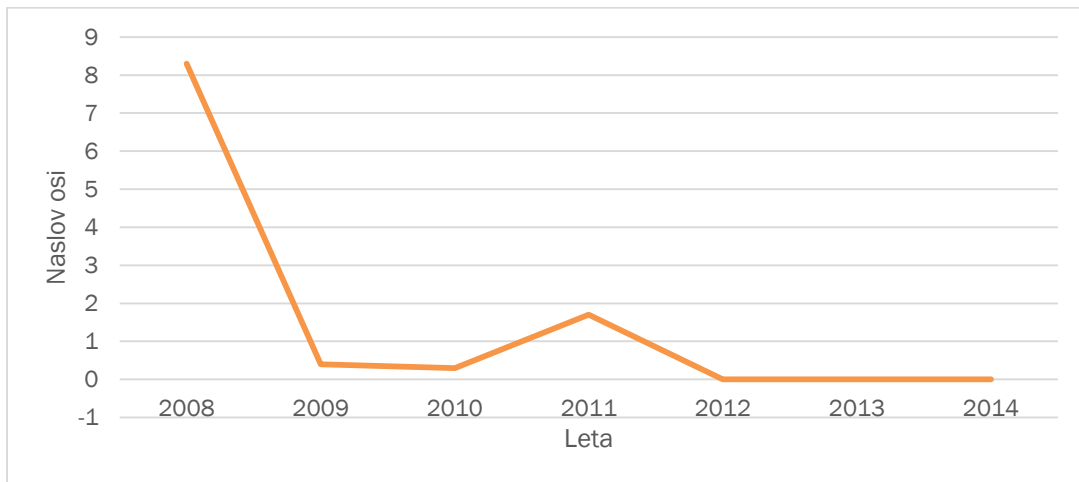
Tabela 4: Medletna rast bruto prilagojenega razpoložljivega dohodka%

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenija	8,3	0,4	0,3	1,7	-3,1	-0,7	-0,6

Vir: UMAR

V grafikonu je prikazana medletna rast prilagojenega razpoložljivega dohodka gospodinjstev v % v Sloveniji za obdobje od leta 2008 do leta 2014.

Grafikon 16: Medletna rast bruto prilagojenega razpoložljivega dohodka na prebivalca v %

Vir: prirejeno po UMAR (2016), tabela 4

5.3 DOHODKOVNA NEENAKOST

Kazalnik *Dohodkovna neenakost* je podatek o distribuciji dohodka in premoženja v gospodinjstvih.

V porazdelitvi dohodkov v letu 2012 se kažejo večletna gospodarska kriza, ukrepi za javnofinančno konsolidacijo in zakonske spremembe sistema socialne zaščite. Na povečanje dohodkovne neenakosti so vplivala gibanja na trgu dela (zmanjšanje zaposlenosti, znižanje plač v javnem sektorju in povečanje brezposelnosti, povečanje prejemnikov minimalne plače), ukrepi iz Zakona o uravnoteženju javnih financ in spremembe iz Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, ki prinaša reformo sistema socialnih transferjev (UMAR,2015).

Neenakost porazdelitve dohodka prikazujemo z razmerjem kvintilnih razredov (80/20) in z Ginijevim količnikom.

Razmerje kvintilnih razredov (80/20) je razmerje med vsoto ekvivalentnega razpoložljivega dohodka oseb v najvišjem in najnižjem kvintilnem razredu. Osebe so uvrščene v pet kvintilov na razpoložljivi neto dohodek na ekvivalentnega člana gospodinjstva. V prvem kvintilu je 20% oseb iz gospodinjstev z najnižjim ekvivalentnim dohodkom, v petem pa 20% oseb oz. gospodinjstev z najvišjim ekvivalentnim dohodkom.

Ginijev količnik je mera za koncentracijo dohodka. Njegova vrednost je med 0 in 1, če ga prikazujemo v odstotkih pa med 0 in 100%. Ginijev količnik enak 0 pomeni popolno enakost.

Obe merili izkazujeta ob višjih vrednostih večjo neenakost porazdelitve dohodka v gospodinjstvih. Torej višja, kot je vrednost razmerja kvintilnih razredov in Ginijevega količnika, večja je porazdelitev, nižja, kot je vrednost obeh meril, bolj enakomerna je porazdelitev dohodka in premoženja v gospodinjstvih.

Iz tabele je razvidno, da ima Slovenija nižje vrednosti po obeh merilih. Od leta 2008 do 2013 se je vrednost kvintilnega razmerja gibala med 3,4% in 3,6%. Vrednost Ginijevega količnika se je gibala med 23,4% in 24,4%. Slovenija spada med države z nizko stopnjo neenakosti porazdelitve dohodka. V primerjavi z evropskimi državami ima v obeh kazalnikih nižje vrednosti.

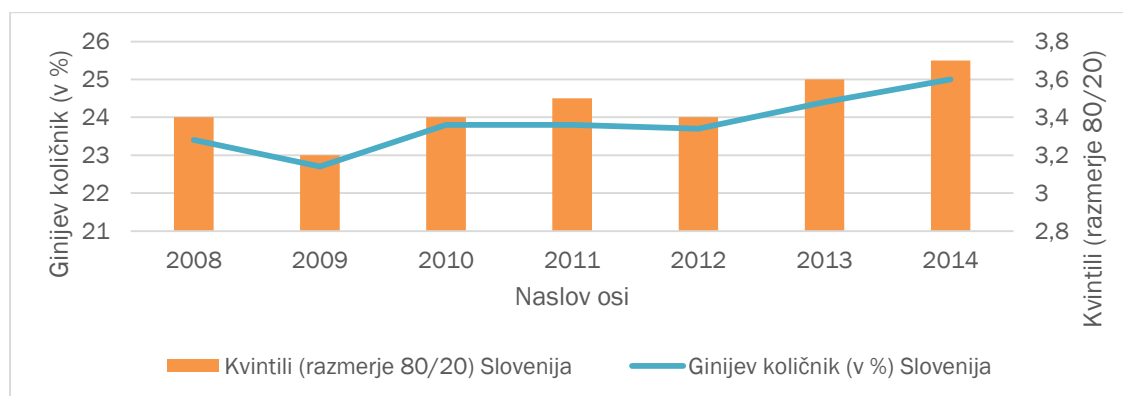
Tabela 5: Kazalnika dohodkovne neenakosti v kvintilih in Ginijevem količniku, povprečje EU in Slovenija, 2008–2014

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kvintili (razmerje 80/20)	Slovenija	3,4	3,2	3,4	3,5	3,4	3,6	3,7
	EU-28	5	5	5	5,1	5	5	n.p.
Ginijev količnik (v %)	Slovenija	23,4	22,7	23,8	23,8	23,7	24,4	25
	EU-28	30,9	30,5	30,5	30,8	30,4	30,5	n.p.

Vir: UMAR (2016)

V grafikonu je prikazana stopnja dohodkovne neenakosti v Sloveniji v obdobju od leta 2008 do leta 2014. Vrednost količnikov se v tem obdobju ni bistveno spreminjala.

Grafikon 17: Kvintilno razmerje 80/20 in Ginijev količnik v %

VIR: prirejeno po UMAR (2015), tabela 5

5.4 FINANČNI POLOŽAJ GOSPODINJSTEV

Finančni položaj gospodinjstev se meri z dvema kazalnikoma. Prvi kazalnik je razmerje med finančnimi sredstvi in obveznostmi. Drugi kazalnik pa je razmerje med finančnimi obveznostmi gospodinjstev v primerjavi z BDP-jem. Oba kazalnika kažeta na to, da se je zadolženost med leti 2008 in 2013 zmanjšala in sta še vedno pod povprečjem evropskih držav.

V času krize primerjalno od leta 2008 so se obveznosti v gospodinjstvih večale, medtem ko so se finančna sredstva manjšala. Vzrok za nižanje finančnih sredstev je bil upad razpoložljivega dohodka. Trend se je obrnil po letu 2013, ko so gospodinjstva zmanjšala zadolževanje in potrošnjo, najemanje novih posojil. Po letu 2013 so še vedno vladale negotove razmere in s tem težji pogoji za pridobitev novih posojil.

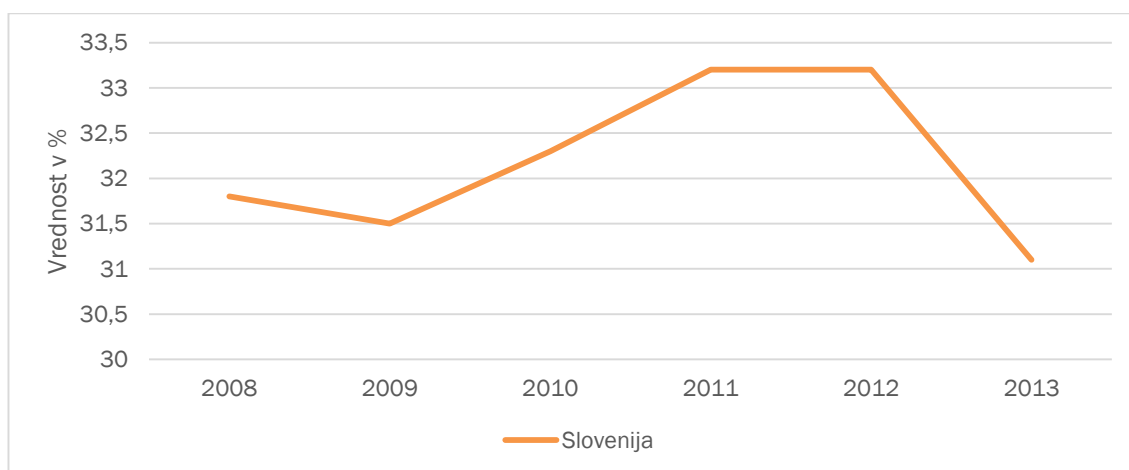
Tabela 6: Zadolženost prebivalstva, merjena kot razmerje med obsegom finančnih obveznosti in finančnih sredstev, v Sloveniji in državah EU v %

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Slovenija	31,8	31,5	32,3	33,2	33,2	31,1
EU	n. p.	36,7	35,9	35,7	33,9	32,7

Vir: UMAR (2015)

V grafikonu je prikazano gibanje zadolženosti prebivalstva v Sloveniji v obdobju od leta 2008 do 2013.

Grafikon 18: Zadolženost prebivalstva v Sloveniji

Vir: prirejeno po UMAR (2015)

5.5 STOPNJA TVEGANJA REVŠČINE

Stopnja tveganja revščine je odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih z ekvivalentnim neto razpoložljivim dohodkom pod pragom tveganja revščine. Prag tveganja revščine je opredeljen s 60% mediane ekvivalentnega neto razpoložljivega dohodka po socialnih transferjih v državi.

Stopnja tveganja revščine v Sloveniji se je v obdobju krize in po njej v letih 2008 do 2013 povečala za 2,2%. Še vedno pa ostaja nižja od povprečja EU. V evropskih državah je bila leta 2009 stopnja tveganja revščine ocenjena na 16,6%, do leta 2011 se je še povečevala, v letih 2012 in 2013 pa se naglo nižala. Še vedno je v Sloveniji prag revščine nižji kot v drugih evropskih državah, vendar se v Sloveniji zvišuje, v ostalih evropskih državah pa znižuje, zato se razlika med Slovenijo in EU zmanjšuje. Prag tveganja revščine se je v primerjavi z letom 2012 znižal na 593 evrov, število ljudi pod pragom tveganja revščine pa se je kljub temu povečalo in v letu 2013 doseglo 14,50% prebivalcev. Razmeroma majhno povečanje stopnje tveganja revščine (za 0,4 o. t.) v zadnjem letu je po mnenju UMAR lahko tudi posledica končanja prehodnega obdobja postopnosti dviga minimalne plače. Vpliv pokojnin na zmanjšanje revščine pa se je povečal, kljub zakonskim spremembam na pokojninskem področju (UMAR, 2016).

Povečanje revščine je najbolj izrazito v gospodinjstvih, kjer so starši brezposelni z vzdrževanimi otroki, v enostarševskih gospodinjstvih in v družinah z več otroki. Ogrožena je tudi starejša populacija, še posebej v enočlanskih gospodinjstvih.

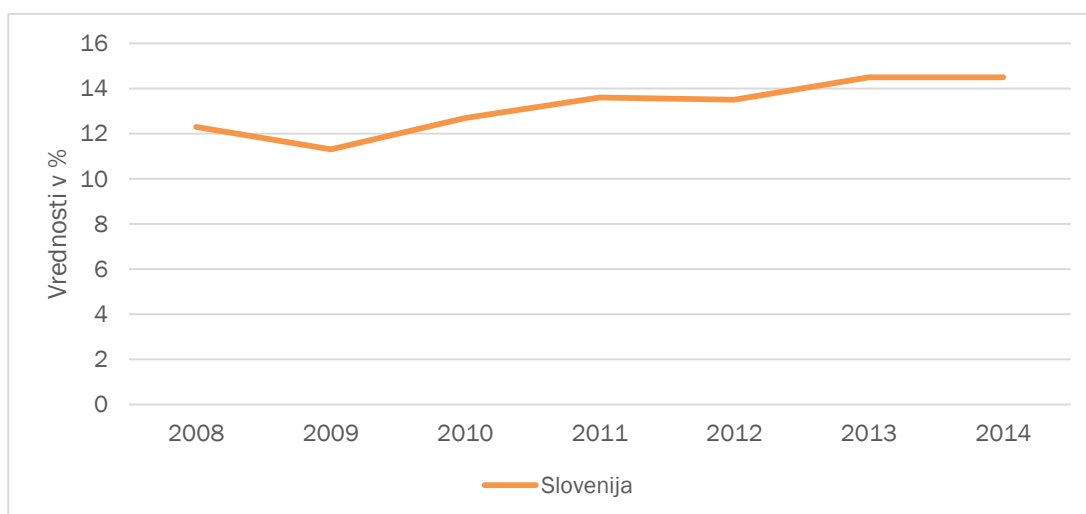
Tabela 7: Stopnje tveganja revščine v Sloveniji in povprečje EU, 2008–2014

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenija	12,3	11,3	12,7	13,6	13,5	14,5	14,5
EU-28	16,6	16,4	16,5	17	16,9	16,7	n.p.

Vir: UMAR (2015)

V grafikonu je prikazano gibanje stopnje tveganja revščine v % v obdobju od leta 2008 do 2014 v Sloveniji.

Grafikon 19: Stopnja tveganja revščine

Vir: prirejeno po UMAR, tabela 7

5.6 MATERIALNA PRIKRAJŠANOST

Stopnja materialne prikrajšanosti je odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih, ki izkazujejo pomanjkanje vsaj štirih od devetih elementov materialne prikrajšanosti, ki je posledica omejenih finančnih virov gospodinjstva. Gre za osebe v gospodinjstvih, ki si ne morejo privoščiti vsaj štirih od naslednjih devetih elementov materialne prikrajšanosti: 1) plačila najemnine ali hipoteke, rednih stanovanjskih stroškov, odplačevanja kreditov, 2) primerno ogrevanega stanovanja, 3) poravnave nepričakovanih izdatkov, 4) mesnega ali enakovrednega vegetarijanskega obroka vsaj vsak drugi dan, 5) enotedenskih letnih počitnic za vse člane gospodinjstva, 6) osebne avtomobila, 7) pralnega stroja, 8) barvnega televizorja, 9) telefona.

Delež materialno prikrajšanih v Sloveniji se je med krizo do leta 2011 povečal, od leta 2012 pa se zmanjšuje. Slovenija je po deležu materialne prikrajšanosti še vedno pod povprečjem EU. V letih od 2008 do 2013 se ni kaj dosti spremenil, razlika v tem obdobju je le 0,1%. Delež materialno prikrajšanih je v Sloveniji največji pri starejših nad 65 let (18,2%). Največji delež ljudi, ki so v Sloveniji materialno prikrajšani, je delež tistih, ki ne zmorejo pokriti nepričakovanih izdatkov, si ne morejo privoščiti enotedenskih počitnic in imajo težave pri poravnavanju stanovanjskih stroškov. Vedno več gospodinjstev tudi meni, da težko preživi s svojimi dohodki. Materialna prikrajšanost je občutno večja pri ljudeh pod pragom revščine. (UMAR, 2015)

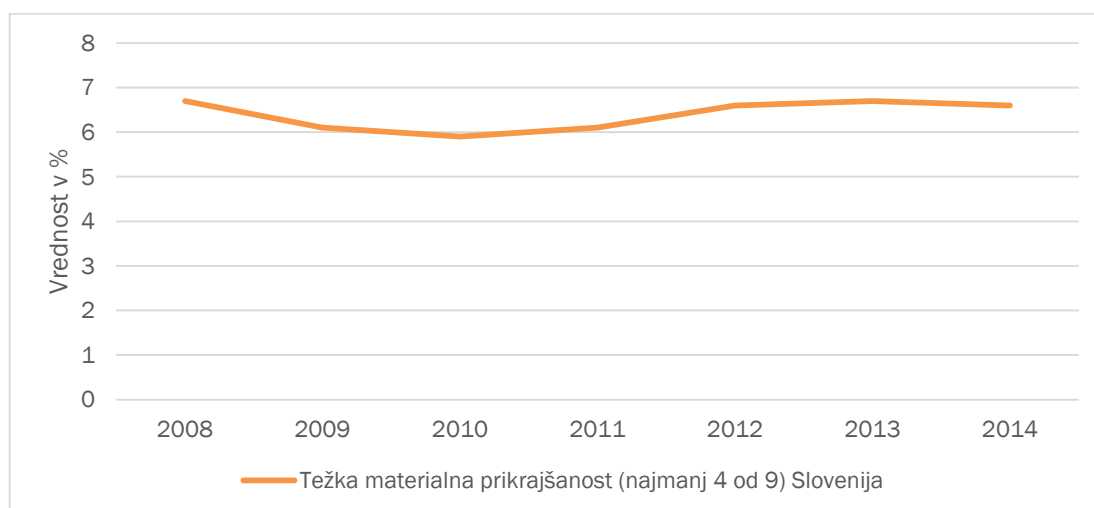
Tabela 8: (Težka) materialna prikrajšanost v Sloveniji in povprečje EU, 2008–2014

	Država	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Materialna prikrajšanost (najmanj 3 od 9)	Slovenija	16,9	16,2	15,8	17,2	16,9	17	n.p.
	EU*	17,5	17,3	17,8	18,5	19,8	19,6	n.p.
Težka materialna prikrajšanost (najmanj 4 od 9)	Slovenija	6,7	6,1	5,9	6,1	6,6	6,7	6,6
	EU*	8,5	8,2	8,4	8,9	9,9	9,6	n.p.

Vir: UMAR (2015)

V grafikonu je prikazano gibanje vrednosti težke materialne prikrajšanosti v %v obdobju od leta 2008 do 2014 v Sloveniji.

Grafikon 20: Težka materialna prikrajšanost (najmanj 4 od 9)

Vir: prirejeno po UMAR (2015), tabela 8

5.7 STOPNJA BREZPOSELNOSTI

Stopnja brezposelnosti je v letu 2008 dosegla raven 4,1%. Vse od začetka gospodarske krize in kot posledico padca gospodarske aktivnosti se je od leta 2009 naprej višala in leta 2013 dosegla najvišjo raven v deležu 10,4%. V zadnjih letih od leta 2014 se počasi krepi naše gospodarstvo in posledično je moč zaznati nekoliko zmanjšanje deleža stopnje brezposelnosti. Še vedno pa dosega za več kot 100% večji delež, kot je bila brezposelnost v letu 2008.

Enako se je dogajalo na trgu delovne sile po vsej Evropi. Leta 2008 je bilo povprečje deleža brezposelnosti v državah višje kot v Sloveniji in se je v letih do 2013 počasneje zviševalo kot v Sloveniji.

Stopnja brezposelnosti se je na začetku krize bolj povišala med moškimi kot med ženskami, zlasti zaradi velike prizadetosti v gradbeništvu in predelovalnih dejavnosti. Vendar je stopnja brezposelnosti žensk v letu 2012 ponovno preseгла stopnjo moških. Stopnja brezposelnosti se je v zadnjem letu najbolj znižala med nizko izobraženimi in mladimi. Med prvimi je bilo močno povišanje stopnje brezposelnosti (v obdobju 2008–2013) zlasti posledica padca aktivnosti v predelovalnih dejavnostih in gradbeništvu, ki zaposlujejo predvsem nizko izobraženo delovno silo. (UMAR,2015)

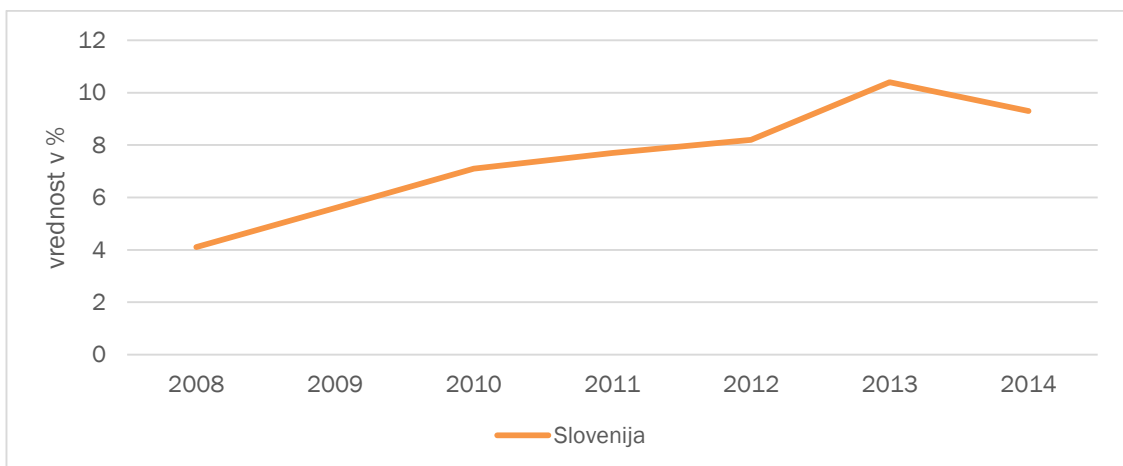
Tabela 9: Stopnja brezposelnosti v Sloveniji in povprečje EU, 2008–2014

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenija	4,1	5,6	7,1	7,7	8,2	10,4	9,3
EU	6,8	8,8	9,5	9,3	10,3	10,8	10,1

Vir: UMAR (2015)

V grafikonu je prikazana stopnja brezposelnosti izražena v % v Sloveniji za obdobje od leta 2008 do leta 2014.

Grafikon 21: Stopnja brezposelnosti v Sloveniji (v %)

Vir: prirejeno po UMAR (2015), tabela 9

5.8 ZADOVOLJSTVO Z ŽIVLJENJEM

V Sloveniji so ljudje na splošno s svojim življenjem dokaj zadovoljni, na kar verjetno vpliva zadovoljenost potreb, ki jih Slovenci visoko vrednotijo. V letu 2008 pred gospodarsko krizo je bilo zadovoljstvo ljudi ocenjeno na 85%. V letih krize do 2012 je bilo v povprečju enako ocenjeno z najnižjim deležem 83% in najvišjim deležem 86%. Od leta 2013 se je delež zadovoljnih ljudi zmanjšal, saj se verjetno še vedno čuti posledice krize predvsem na področju materialne blaginje.

Slovenija se uvršča nad povprečje EU, kjer je bilo zadovoljstvo ljudi že od leta 2008 do 2014 nižje kot v Sloveniji. Zadovoljstvo ocenjujejo z višjo oceno, če imajo potešene potrebe na področjih, ki se za posameznika vrednotijo višje. Slovenci zadovoljnost vrednotijo z zaposlitvijo, zdravjem in prostim časom, ki ga porabijo za družino in prijatelje, kar so kazalniki kakovosti življenja ali osebne blaginje. Na teh področjih so prebivalci Slovenije dokaj zadovoljni.

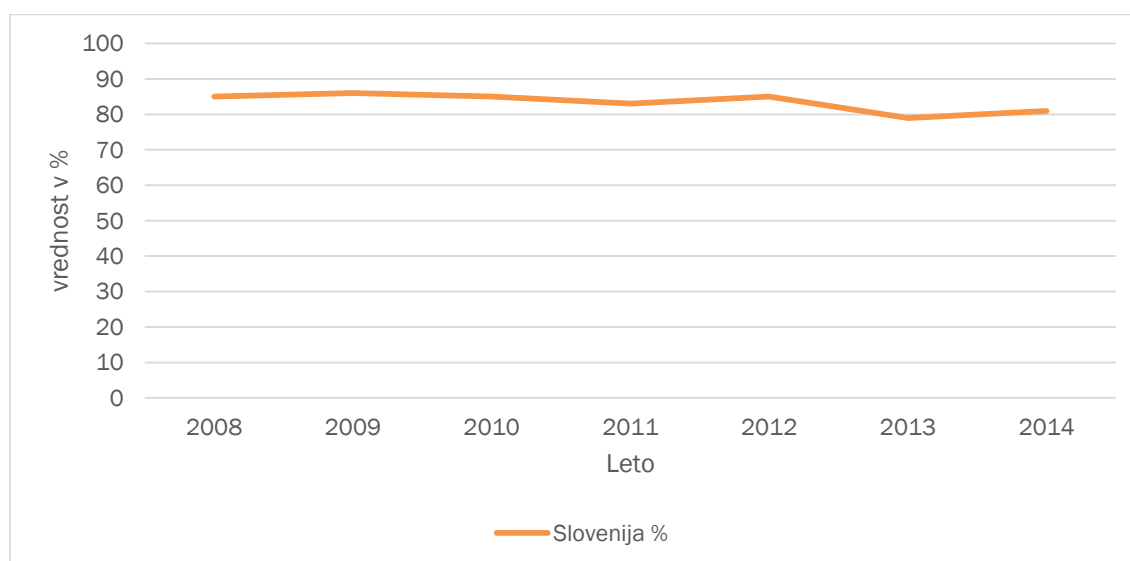
Tabela 10: Zadovoljstvo, Slovenija in povprečje EU, 2008–2014

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Slovenija	%	85	86	85	83	85	79	81
EU	%	76	78	78	75	76	75	79

Vir: UMAR (2015)

V grafikonu je prikazana stopnja zadovoljstva z življenjem izražena v % v Sloveniji za obdobje od leta 2008 do leta 2014.

Grafikon 22: Zadovoljstvo v Sloveniji

Vir: prirejeno po UMAR, tabela 10

6 STATISTIČNA ANALIZA – PRIMERJAVA PO KAZALNIKIH MERJENJA BLAGINJE

V zadnjem delu diplomskega delaje bila izdelana statistična analiza, s katero smo iskali odgovore na zastavljene hipoteze. Pri analizi hipoteze H1, H2 in H3 je bila v raziskavi izdelana primerjava med kazalnikom objektivne blaginje in kazalniki subjektivne blaginje.

Analiza je pripravljena na podlagi podatkov za leto 2016 – Index boljšega življenja.

Pri vseh treh hipotezah so bili uporabljeni podatki Indeks boljšega življenja OECD za leto 2016. V raziskavi je vključenih 25 držav, ki se geografsko nahajajo na evropski celini. Vse države so članice OECD.

Analizirala sem povezavo med materialnim kazalnikom blaginje, kar med kazalniki izraža kazalnik *Dohodek –Neto razpoložljivi dohodek gospodinjstva v \$* in nekaterimi subjektivnimi kazalniki blaginje, kot so: *Zadovoljstvo z življenjem, Usklajenost poklicnega in zasebnega življenja – Zaposleni, ki delajo daljši delovni čas in Čas, namenjen prostemu času*.

S pomočjo Kolmogorov-Smirnovega testa smo preverili, ali so podatki normalno porazdeljeni. Porazdelitev bomo obravnavali kot normalno, če je p-vrednost večja od stopnje tveganja $\alpha=0,05$.

Tabela 11: Kolmogorov-Smirnov test za hipotezo H1, H2, H3

	Kolmogorov-Smirnovtest		
	Vrednost	sp	p-vrednost
Dohodki – neto razpoložljivi dohodek gospodinjstva (v \$)	0,13	25	0,20 *
Zadovoljstvo z življenjem povprečna ocena	0,11	25	0,20*
Usklajenost poklicnega in zasebnega življenja – Zaposleni, ki delajo daljši delovni čas (v %)	0,29	25	<0,01
Usklajenost poklicnega in zasebnega življenja – Čas, namenjen prostemu času – ure	0,18	25	0,03

Vir: lasten

Po testu Kolmogorov-Smirnove porazdelitve spremenljivk *Usklajenost poklicnega in zasebnega življenja – Zaposleni, ki delajo daljši delovni čas (v %)* ter *Usklajenost poklicnega in zasebnega življenja– Čas, namenjen prostemu času – ure*, ne moremo obravnavati kot normalne ($p \leq \alpha$).

Po testu Kolmogorov-Smirnove smemo porazdelitvi spremenljivke *Dohodki – neto razpoložljivi dohodek gospodinjstva (v \$)* in *Zadovoljstvo z življenjem, povprečna ocena* obravnavati kot normalno ($p > \alpha$).

Za povezanost med normalno porazdeljenima spremenljivkama bomo uporabili parametrične teste (test za Pearsonov koeficient korelacije), če pa vsaj ena spremenljivka ni porazdeljena normalno, pa Spearmanov koeficient korelacije rangov (neparametrični test).

H1: V državah z večjo blaginjo je povprečno zadovoljstvo z življenjem večje.

Za ugotavljanje statistično značilne povezanosti med dvema spremenljivkama smo uporabili Pearsonov test. Iz tabele 12 je razvidno, da obstaja med obema spremenljivkama močna pozitivna povezanost, ki je statistično značilna ($r=0,752$, $p < 0,001$). Ugotovili smo, da je v državah z večjo blaginjo zadovoljstvo z življenjem večje.

Tabela 12: Korelacija –Pearsonov test za hipotezo H1

		Zadovoljstvo z življenjem, povprečna ocena
Dohodki – neto razpoložljivi dohodek gospodinjstva \$	Pearsonova korelacija	0,75**
	P-vrednost (2-stranska)	<0,01
	Število držav	25

Vir: lasten

H2: Zaposleni v državah z večjo blaginjo namenijo več časa delovnim obveznostim.

Za ugotavljanje statistično značilne povezanosti med dvema spremenljivkama smo uporabili Spearmanovo korelacijo. Iz tabele 13 je razvidno, da obstaja med obema spremenljivkama negativna povezanost, ki ni statistično značilna ($r= -0,242$, $p=0,243$). Ugotovili smo, da ne obstaja povezanosti med materialno blaginjo in usklajenostjo poklicnega in zasebnega življenja (Zaposleni, ki delajo daljši delovni čas v %).

Tabela 13: Spearmanova korelacija za hipotezo H2

		Usklajenost poklicnega in zasebnega življenja – Zaposleni, ki delajo daljši delovni čas (v %)
Dohodki – neto razpoložljivi dohodek gospodinjstva \$	Spearmanova korelacija	-0,24
	P-vrednost (2-stranska)	0,24
	Število držav	25

Vir: lasten

H3: Prebivalci v državah z večjo blaginjo namenijo v povprečju več ur prostemu času.

Za ugotavljanje statistično značilne povezanosti med dvema spremenljivkama smo uporabili Spearmanovo korelacijo. Iz tabele 14 je razvidno, da obstaja med obema spremenljivkama srednja pozitivna povezanost, ki je statistično značilna ($r=0,439$, $p=0,028$). Ugotovili smo, da prebivalci države z večjo blaginjo namenijo več ur prostemu času.

Tabela 14: Spearmanova korelacija za hipotezo H3

		Usklajenost poklicnega in zasebnega življenja – Čas, namenjen prostemu času – ure
Dohodki – neto razpoložljivi dohodek gospodinjstva (v \$)	Spearmanova korelacija	0,44
	P-vrednost (2-stranska)	0,03
	Število držav	25

Vir: lasten

7 ZAKLJUČEK

Poslanstvo vsake vlade je izvajanje politike, ki bodo izboljšale gospodarsko in družbeno blaginjo državljanov. Ozaveščenost o gospodarskem razvoju, stanju države, socialnem položaju državljanov, razmerah na trgu dela, izobraževanje in druge informacije o ekonomskem razvoju v državi nam prikažejo širšo sliko državne blaginje.

Slovenija kot članica Evropske unije je leta 2010 postala tudi članica OECD. Obstajajo določene razlike v samih državah po regijah. Kriza se kaže že vse od konca 2007, ko je prizadela večji del Evrope in še povečala razlike med vodilnimi regijami, predvsem tistimi, ki so že prej zaostajale v razvoju. Zato imajo vlade teh držav še večjo vlogo pri izvajanju politik in reševanju držav iz krize, ki se je v teh letih močno ukoreninila.

Za doseg primarnega cilja, reševanja držav članic iz krize v vseh evropskih državah so članice OECD morale sprejeti določene ukrepe, spremeniti določene pravne norme in uskladiti prakse s standardi OECD-ja. Izvajanje potrebnih ukrepov in izmenjava praks z OECD-jem se je izkazalo za zelo konstruktivno za trajnostni razvoj na področjih ekonomije, okolja, gospodarskega razvoja in pri preprečevanju korupcije. A vendar so razlike že pred krizo doprinesle v številne države veliko revščine in dohodkovne neenakosti, kar se je v času krize še povečalo. Prizadevanja vseh vlad so uskladitev teh neenakosti, kar lahko zagotovijo z boljšimi javnimi dobrinami, izboljšanjem kakovosti življenja ljudi in zagotavljanje več manevrskega prostora na trgu delovne sile.

Po nekajletni krizi, ko je Slovenija doživela veliko recesijo, se je z njo močno zvišala brezposelnost, se stanje v letih od 2014 naprej počasi izboljšuje.

Z ukrepi, kot so krepitev bančnega sistema, z reformo trga dela, z reformo davčnega sistema in socialnih transferjev in delovno pravno zakonodajo za izboljšanje varnosti zaposlitve, pomagajo pri izboljšanju in krepitvi gospodarskega okrevanja. Končni cilj je še vedno dolgoročno naravnano kot izziv, da bo Slovenija nekoč še bližje članicam z večjo blaginjo.

Namen diplomskega dela je bil prikazati, na katerih področjih je gospodarska kriza najbolj zaznamovala posameznika, primerjati blaginjo po kazalnikih merjenja blaginje v Sloveniji in le to primerjati z izbranimi državami. Namen dela je bil ugotoviti, ali večja blaginja v državi vpliva na kakovost življenja državljanov.

Z raziskavo je bilo ugotovljeno, daje gospodarska in finančna kriza zmanjšala gospodarske dejavnosti in s tem gospodarsko rast. Posledice so bile vidne predvsem na zviševanju brezposelnosti in posledično zmanjšanju dohodkov v gospodinjstvih. V primerjavi z izbranimi državami je Slovenija pri vseh kazalnikih med državami, kjer nihajo v povprečju evropskih držav. S statistično analizo je bilo ugotovljeno, da je v državah z večjo materialno blaginjo tudi zadovoljstvo z življenjem večje. Poleg tega pa se v državah z večjo blaginjo nameni več časa prostemu času in manj prekomernemu delu.

V diplomskem delu je bilo ugotovljeno, da se Slovenija po Indeksu boljšega življenja po OECD-ju glede na rezultate uvršča zelo blizu povprečja na številnih področjih. Na nekaterih področjih pa ima celo višje ocene od povprečja držav članic OECD.

V Sloveniji je razpoložljivi neto dohodek na prebivalca 19.130 \$ na leto, kar je pod povprečjem OECD, ki znaša 25.071 \$ na leto. Razlike med najbogatejšimi in najrevnejšimi so, vendar se Slovenija uvršča med države z nižjo stopnjo dohodkovne neenakosti. V Sloveniji ima plačano zaposlitev 64% ljudi, starih od 15 do 64 let, kar je nekoliko pod povprečjem zaposlenosti v državah članicah OECD, ki znaša 67%. Veliko nadurnega dela opravlja približno 5,5% zaposlenih, kar je manj od povprečja OECD, ki znaša 7%. Izobrazba ima veliko vlogo po iskanju zaposlitve. V Sloveniji ima sekundarno izobrazbo (primerljivo z ravniyo srednješolske izobrazbe) 86% odraslih, starih od 25 do 64 let, kar je več od povprečja OECD, ki znaša 77%. Pri bralni pismenosti je povprečni učenec v Sloveniji, matematiki in znanosti v okviru preverjanja splošnega znanja po programu PISA za mednarodno ocenjevanje učencev, dosegel 499 točk, kar je malce bolje od povprečja OECD, ki znaša 498 točk. Pozitivne učinke na kakovost življenja doprinaša tudi dobro zdravstveno stanje. Prebivalci Slovenije se s 65% deležem samoocene lastnega zdravja, ki ga ocenjujejo kot »dobro«, uvršča pod povprečje izbranih evropskih držav. Pričakovana življenjska doba ob rojstvu pa kaže na to, da je v Sloveniji, tako kot v povprečju drugih evropskih držav, približno 80 let. V Sloveniji je močan občutek skupnosti in pripadnosti družbi. Kar 89% ljudi meni, da imajo nekoga, na kogar se lahko zanesejo, če bi se znašli v stiski. Delež je nekoliko nižji od povprečja evropskih držav, ki znaša 91%.

V empiričnem delu diplomskega dela so bile postavljene tri hipoteze:

H1: V državah z večjo blaginjo je povprečno zadovoljstvo z življenjem večje.

H2: Zaposleni v državah z večjo blaginjo namenijo več časa delovnim obveznostim.

H3: Prebivalci v državah z večjo blaginjo namenijo v povprečju več ur prostemu času.

Hipotezo H1 lahko potrdimo, saj je bilo ugotovljeno, da obstaja med obema spremenljivkama močna pozitivna povezanost, kar kaže na to, da je v državah z večjo blaginjo zadovoljstvo z življenjem večje.

Hipotezo H2 zavrnamo, saj je bilo ugotovljeno, da med spremenljivkama ne obstaja povezanosti, kar kaže na to, da v državah z večjo blaginjo zaposleni ne namenijo več časa delovnim obveznostim.

Hipotezo H3 potrdimo, saj je bilo ugotovljeno, da med spremenljivkama obstaja srednja pozitivna povezanost, kar kaže na to, da v državah z večjo blaginjo prebivalci države namenijo več ur prostemu času.

LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

1. Allardt, E. (1993). *Having, Loving, Being. An Alternative to the Swedish Model of Welfare Research*, v Martha C. Nussbaum and Amartya Sen (ur.): *The Quality of Life*, Oxford: Clarendon Press.
2. Andrews, F. M., S. B. Withey. (1974). *Developing measures of Perceived Life Quality; Results from Several National Surveys*. *Social Indicators Research*, 1 (1–26), Washington, D.C., National Science Foundation.
3. Antončič, V. in Boh, K. (1991). *Premise za raziskovanje kvalitete življenja; družboslovne razprave*, št. 12., Ljubljana, Slovensko sociološko društvo, FDV.
4. Gombač, S. (2011). *Neskladje vrednot slovenske tradicije. Zaključna projektna naloga*, Koper, Univerza na Primorskem Fakulteta za management.
5. Kampuš T. V. (1999). *Prispevki k ekonomiki: skripta*. Kranj, Založba Moderna organizacija.
6. Mandič, S., (2005). *Kakovost življenja: med novimi blaginjskimi koncepti in družbenimi izzivi, izvirni znanstveni članek*, *Družboslovne razprave*, XXI (2005), I. 21 št. 48:111–131, Ljubljana, FDV.
7. Maridal, J. H. (2010). *The concept and causes of human prosperity. Doktorska disertacija*, Tallahassee, The Florida State University.
8. Marshall, T. H. (2012). *Državljanstvo, razred in socialna država*. Ljubljana: Sophia.
9. Murray, Charles in Robert, B. H. (1994). *In pursuit of happiness and good government*. Richmond. ICS Press.
10. Musek, J. in Andreja, A. (2002). *Pozitivna psihologija: subjektivni (emocionalni) blagor in zadovoljstvo z življenjem*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
11. Novak, M. (1996). *Konceptualna vprašanja proučevanja kakovosti življenja*. V Ivan Svetlik (ur.): *Kakovost življenja v Sloveniji*, 7–23. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
12. Suvorov, M., Rutar, T., Žitnik, M., (2010). *Kazalniki trajnostnega razvoja za Slovenijo*. Ljubljana: Statistični Urad Republike Slovenije.
13. Svetlik, I. (ur.). (1996). *Kakovost življenja v Sloveniji*, Ljubljana, FDV.
14. Trebanc, M. (1996). *Socialna izključenost: koncept, obseg in značilnosti* V Ivan Svetlik (ur.): *Kakovost življenja v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

VIRI

1. Banka Slovenije. (2016). *Šifrant držav, mednarodnih organizacij in valut*. Pridobljeno 26. 7. 2016 iz <https://www.bsi.si/porocanje.asp?MapaId=797>
2. Dolenc, S. (2010). *Kako meriti napredek človeštva?* Pridobljeno 04.07.2016 iz <https://www.dnevnik.si/1042381982>

3. European Social Survey. (2013). Measuring and reporting on european's wellbeing. Pridobljeno 05.06.2016 iz http://www.europeansocialsurvey.org/docs/findings/ESS16_measuring_and_reporting_on_europeans_wellbeing.pdf
4. Komisija evropskih skupnosti. (2009). Sporočilo komisije svetu in Evropskemu parlamentu, BDP in več – Merjenje napredka svetu, ki se spreminja. Pridobljeno 27.05.2016 iz http://eur-lex.europa.eu/legal_content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0433&from=SL
5. Eurostat. (2016). Eurostat statistic explained. Pridobljeno 26.5.2016 iz http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Income_distribution_statistics/sl#Dohodkovna_neenakost
6. Kocbek, D. (2009). Konec gospodarske rasti kot edino zveličavnega merila blaginje. Pridobljeno 27. 5. 2016 iz <http://www.razgledi.net/2009/03/29/konec-gospodarske-rasti-kot-edino-zvelicavnega-merila-blaginje/>
7. Krueger, A. B., Kahneman, D., Schkade, D., Schwarz, N., Stone, A. A. (2009). National Time Accounting, The currency of life. Pridobljeno 4.7.2016 iz <http://www.nber.org/chapters/c5053.pdf>
8. Murn, A. (2010). Ali je BDP in njegove izpeljanke pravo merilo napredka države in blaginje njenih prebivalk in prebivalcev. Pridobljeno 27.5.2016 iz <http://www.planbzaslovenijo.si/upload/kazalci/murn.pdf>
9. Murn, A. (2010). Merjenje ekonomske blaginje prebivalstva. Pridobljeno 27.5.2016 iz <http://www.stat.si/StatisticniDnevi/Docs/Radenci%202010/Murn-Merjenje%20ekonomske%20blaginje-prispevek.pdf>
10. OECD. (2016). Better Life Index 2016: Definitions and metadata. Pridobljeno 29. 5. 2016 iz <http://www.stats.oecd.org/index.aspx?DataSetCode=BLI>
11. OECD. (2016). Regional Well-Being: A user' guide. Pridobljeno 29. 5. 2016 iz <https://www.oecdregionalwellbeing.org/assets/downloads/Regional-Well-Being-User-Guide.pdf>
12. Slovar slovenskega knjižnega jezika. Pridobljeno 29. 5. 2016 iz <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>
13. Stiglitz, E. J., Sen, A. , Fitoussi, J.P., (2009). The ommission on the measurement of Economic Performance and social Progress. Pridobljeno 25. 5. 2016 iz <http://www.stiglitz-sen-fitoussi.fr/en/index.htm>
14. SURS. (2016). Kakovost življenja. Pridobljeno 27.05.2016 iz <http://www.stat.si/StatWeb/pregled-podrocja?idp=10&headerbar=8>
15. UMAR, SURS, ARSO, NIJZ. (2016). Kazalniki blaginje v Sloveniji. Pridobljeno 28.05.2016 iz <http://www.kazalniki-blaginje.gov.si/mat-blag/mb-revsc.html>
16. UMAR. (2015). Poročilo o razvoju 2015.Pridobljeno 26. 5. 2016 iz www.umar.gov.si/publikacije/porocilo_o_razvoju/.../porocilo_o_razvoju_2015/
17. UMAR. (2016). Ekonomsko ogledalo št. 3/2016, let. XXII. Pridobljeno 28. 5. 2016 iz http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/eo/2016/EO0316.pdf
18. Wikipedia. (2016). Življenjski standard. Pridobljeno 27.08.2016 iz https://sl.wikipedia.org/wiki/%C5%BDivljenjski_standard